

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Liber Secvndvs. De Diuinà gratià.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38987

LIBER SECUNDVS

De Diuinà gratià .

IERTVM est
gratiam Dei
necessariam
nobis esse ad
salutem æternam . Certum
quoque est eiusmodi necessi-
tatem cum libertate arbitrij nõ
pugnare ; nam vt benè ait Au-
gustinus epist. 46. ad Valētinū.
*Si non est Dei gratia , quomodo
saluat mundum ? & si non est li-
berum arbitrium , quomodo iudi-
cat mundum ?* Contra gratiæ
necessitatē opinati sunt Stoici,
quos secutus est Pelagius, om-
nia

nia tribuens naturæ, & arbitrio, ratusque posse nos viribus nostris assequi immunitatem ab animi perturbationibus, & à peccatis. Gratiã verò ipse agnouit primùm quidem in solà creatione; tùm verò agnouit quamdam gratiam in prædicatione externà: neq. tandem omnem internam gratiam repudiare visus est, dummodò ea præstaret non potentiam simpliciter, sed meram facilitatē. Semipelagiani verò necessitatem gratiæ ad salutem non inficiati, initiũ tamen aliquod à nobis esse contendebant, ratione cuius alter ab altero discerneretur, nè aliòquin Deus esset acceptator personarum.

2 Contra Manichæi, & Priscillianistæ nihil arbitrio, sed nihil

hil

hil etiam gratiæ assignabunt :
omnia fato; hi quidem in astris;
illi in duobus supremis princi-
pijs constituto.

3 Lutheriani, & Caluinia-
ni nullam libertatē ad actus bo-
nos saltem post Adæ peccatū
agnouerunt. Aliqui Catholi-
ci distinxerunt duplicem clas-
sem; alterā eorum, quos Deus
ex suā liberalitate seligit ad vi-
tam æternam, eosque tantū
vocant *Prædestinatos*, atque
in eis nullam agnoscunt liber-
tatem ad damnationem; alte-
ram eorum, quibus Deus præ-
stitit auxilia generalia cum in-
differentiā ad vtrumlibet, quo-
rum alios, aiunt, saluari, alios
damnari. Omnes eiusmodi
sententias inferiūs refutabimus
agnoscentes specialem gratiā,
&

& beneuolentiam Dei, erga
omnes qui saluantur, & quæ
benè agunt cum eorum liber-
tate nihil pugnantem. An
verò hæc specialis gratia, &
beneuolētia habeatur per phy-
sicam prædeterminationem,
an potiùs per entitatem gratiæ
physicè indifferentem,

sed infallibilem ex
dependentià,

quam ha-
bet

à scientià me-
dià, nihil

defini-
mus.

CA-

CAPVT I.

De necessitate gratiæ ortâ ex peccato originali: ubi de discrimine inter naturam integrâ, puram, & lapsam, de pœnis peccati originalis: & an negatio omnis cognitionis congruæ, vel congruæ, possit esse pœna.

3 **C**ertum est homines nasci in peccato originali, & per illud ingressam esse in genus humanum mortem, concupiscentiam, morbos, & cœteras pœnalitates. Status innocentiae ante peccatum cõtinebat non solùm gratiam habitualement, sed integritatem naturæ, quæ consistit in subordinatione tum corporis respectu

an:-

animæ, tum partis inferioris respectu superioris. Hæc bona cessarunt quando cessavit subordinatio voluntatis respectu Dei. Ex his tribus subordinationibus constabat status iustitiæ originalis, ita vocatus quoniam iustum est ut inferiora superioribus subdantur. Hæc tamen omnia ~~con~~veniebant illi statui per gratiam separabilem à dono creationis: Damnata est enim hæc propositio Baij. *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur.*

4 Fuit ergo possibilis status puræ naturæ sine elevatione ad filiationem, & visionem Dei: alioquin hæc non essent dona supernaturalia, contra id, quod constat inter Catholicos, & quod

quod sentit August. lib. 2. ad
Bonif. cap. 2. vbi damnat Ma-
nichæos, & Pelagianos, quorū
primi inquit, *meritis natura bo-
næ, Pelagiani autem meritis vo-
luntatis bonæ perhibent diuinitus
subueniri.* Neque Deus lucem
habitaret inaccessibilem si natu-
ralibus viribus potuisset homo
ad eum videndum accedere.
Rursus Conc. Arausic. Can. 19.
vt probaret gratiam Dei pro-
priè dictam, quam Pelagiani ne-
gabam (non autem illam latā,
quam ipsi concedebant, & in-
quā acceptione Patres Africa-
ni in epist. 95. apud Aug: dixe-
runt creationem, & proprietates
naturales posse non ineptè
vocari gratiam, sed non esse
illam, quæ requiritur ad piè vi-
uendum, & quam vocant gra-
tiam

tiam Prophetici, & Apostolici libri) Concilium inquam loquens de hac gratià propriè dictà sic ait: *natura humana etiã si in illà integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam creatore suo non adiuuante seruaret. Vnde, cum sine gratià Dei salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine gratià poterit reparare quod perdidit?* Quibus concinit August. præsertim 12. de Ciu. cap. 9. ubi loquens de Angelis (quorum utique natura non erat lapsa, sed integra) ait, quòd Deus simul in eis erat, & condens naturam, & largiens gratiam; adeòq. distinguit etiam in eo statu gratiam à naturà.

§ Nec tantùm prædicta eleuatio, sed etiam immunitas

O à

à morte, à morbis, à subreptionibus partis inferioris, fuit gratia naturæ indebita, sine qua potuit homo creari. Probaturnum ex damnatione prædictæ propositionis Baij; tum quia aliòquin Gentiles solo naturæ lumine non possent admirari, & venerari sapientiam, & providentiam creatoris in hoc mundo. Viderent enim hominem, cuius bono omnia naturaliter sunt ordinata (vt cognouit Aristoteles primò Politicorum) in multis miserijs nasci. Quæ miserix per aduersarios iniustæ forent, nisi infligerentur in poenâ peccati. Cum ergo naturali lumine peccatum originale non constet, non possent defendere Deum ab iniustitiâ, neque essent *inexcusabiles*,
quia

quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: non enim naturali lumine apparet dignus gratijs ille, qui nostram naturam iniustis ærumnis affecisset.

6 Denique prædicta sententia euertit totam naturalem Philosophiam, quam non pugnare cum Theologià certum est, & ab Ecclesià definitum. Probatur assumptū: tota enim Philosophia naturalis fundatur in inductione per experientias, quas habemus in hac vità de operationibus omniū agentium. Sed istæ operationes, per te, non proueniunt à naturà rerum secundum se acceptà, sed sunt accidentalis poena peccati, quà præcisà, & nos om-

nino aliter operaremur, & coe-
 tera agentia omnino aliter ope-
 rantur in nobis ; ergò falsæ
 sunt, per te , omnes philosophi-
 cæ consecutiones, quas ex istis
 experiētijs elicimus super re-
 rum naturis.

7 Neque ex his euincitur
 naturam humanam per se esse
 malā , ac proinde Deū esse au-
 thorem mali ; tunc enim mala
 esset natura , quādo optabilius
 foret illam non habere , quā
 habere : at videmus, vitam, etiā
 istis ærumnis communibus ob-
 sessam cunctis placere, & mor-
 tem esse horribilem ; ergò na-
 tura sic constituta est melior
 ipsa , quā non ipsa ; ergò est
 simpliciter bona . Quod si ali-
 quando Augustinus ait Deum
 fore iniustum, si independentem

à peccato priuaret infantem creatum ad imaginem suam suà visione, & fruitione, intelligit eum fore iniustum ex suppositione promissionis, & eleuationis antecedentis.

8 Coeterum agnouit Augustinus, ea priuilegia naturæ concessa in statu innocentiae fuisse indebita, & ex gratià; nam lib. 4. contra Iul. cap. vlt. ait, *gratiã magna erat quod terrenum, & animale corpus bestialem libidinem non habebat.* Consentit S. Thomas lib. 4. contra Gentiles, cap. 51. & 52. in solutione 6. & 9. vbi probat omnes defectus, quos patimur esse cōnaturales, adeòque, immunitatem ab illis fuisse gratuitam in Adà, licet dicat illam fuisse maximè conuenientem prouidi-

dentia diuinæ, ita vt ex eius
immunitatis defectu appareat
probabiliter quædã signa pec-
cati originalis in humanã na-
turã.

9 Id verò confirmatur,
quia peccatum originale non
solùm puniretur poenã damni,
sed etiam poenã sensus si im-
munitas ab istis molestijs sen-
sibilibus fuisset debita nostræ
naturæ secundùm se. Hæc au-
tem consecutio, & repugnat
communi sententiæ Theolo-
gorum, & videtur parum con-
sona verbis Innoc. tertij in
*cap. Maiores, S. sed adhuc de
Bapt. & eius effectu.* Quod cõ-
firmatur ex Arist. 3. Eth. cap. 5.
docente neminem esse dignum
exprobratione, nisi propter ea,
quæ sunt in eius potestate; at
pec-

peccatum originale non fuit in potestate nostrà, & omnis pœna, quæ non sit priuatio beneficij gratuiti, est exprobratio: ergò nulla talis pœna potest inferri propter peccatum originale.

IO Natura ergo ex peccato illo nullà ex parte vel in animà, vel in corpore est deterior, quàm esset secundùm se, & præcisà diuinà gratià; dicitur tamen vulnerata in naturalibus propter peccatum, quia peccatum abscidit illam vitalem vnionem, quam ex gratià habebant inter se omnes partes hominis. Quocirca rectè Caietanus distinguit statum naturæ lapsæ à statu naturæ puræ, sicut hominem spoliatū à nudo. Et vbi cœteri Patres, ac

D. Thomas videntur agnosce-
re aliquam prauam inclinatio-
nem, & innaturalē ex peccato
contractam, loquuntur de pec-
cato non originali, sed actuali.
Coeterum benè Chrysost. hom.
de Cruce Domini, *quia man-
ducasti de ligno scientiæ boni, &
mali remansisti homo*, hoc est
remansisti cum illis tantum
proprietatibus, quæ nature hu-
manæ debentur, & D. Th. 1.2.
q.87. art.7. in corp. *principali-
ter*, inquit, *pœna peccati origina-
lis est, quod natura humana sibi
relinquitur (nota, sibi relinqui-
tur) destituta auxilio originalis
iustitiæ, sed ad hoc consequuntur
omnes pœnalitates, quæ ex dese-
ctu nature hominibus contingunt,*
Clariùs idem habet, quæst. 5. de
pecc. ar. 4. ad primum, vbi cum

po-

posuisset, mortem, & alios defectus huius vitæ fuisse de facto poenas peccati originalis consecutas ad subtractionem originalis iustitiæ, ait, illud auxilium datum homini à Deo; scilicet originalis iustitiæ, fuit gratuitum, unde per rationem considerari non potuit; & ideò Seneca, & alij Gentiles Philosophi non considerauerunt huiusmodi defectus sub ratione pænæ. Et adeò putauit S. Thomas peccato originali non esse tributam aliam poenam, quàm subtractionem donorum gratuitorum, vt eadem, q. 5. art. 3. in corp. neget in pueris decedentibus sine baptismo afflictionem ex pænâ damni; saluans hoc eò quòd non habeant fidem de fine supernaturali, ad quem destina-

bantur; & ideò, inquit, se priuari tali bono anima puerorum non cognoscunt, sed hoc quod per naturam habent, absque dolore possident.

II Neque dici potest cum Gabr. Vasquez poenam peccati originalis esse, vt Deus neget cogitationes congruas, quæ sūt speciale, & gratuitum Dei beneficium; & sine quibus impotens est homo impotentia consequenti ad benè operandum; hanc verò poenam remitti ex merito Christi quibuscumque benè operantibus. Primò enim hinc sequeretur, Infantes cum solo originali defunctos nullū actum honestū elicituos per totam æternitatem. Nulla enim poena eis remittitur ex meritis Christi.

Præ-

12 Præterea argumentamur
ad hominem cōtra ipsum Vas-
quez, qui non admittit præ-
determinationem physicam, &
adeòque putat congruitatem
cogitationis compleri per ipsā
actualem operationē bonam,
negationem verò congruita-
tis per negationem eiusdem
operationis bonæ; quamuis e-
nim dicat neminem posse benè
operari cū cogitatione magis
inclināte ad malū, docet tamē
tunc posse actum suspendi, &
per eam suspensionē determi-
nari intellectum, vt quærat mo-
tiua pro alterà parte, & vt pro
illà efficacius moueat. Quare
carentia cogitationis congruæ
pro toto illo breui spatio tem-
poris, pro quo obligamur elice-
re actum bonum includit in-

sententiã ipsius Vasquez, negationem talis suspensionis, quæ negatio reipsã est peccatum. Hoc posito neque per ipsum, neque per quoscumque nō constituentes congruitatem in prædeterminatione antecedenti, dicimus asseri posse, infligi à Deo, tanquam penã homini liberè operanti, & habenti necessitatem disiunctiuã vel benè operandi, vel peccandi, carentiam omnis cogitationis congruę non solum pro totã vitã, sed ne pro minimo quidem spatio, pro quo habeat istã disiunctiuam necessitatem.

13 Probatur primò, quia penã, vt penã intenditur à iudice infligente: est enim obiectum iustitię punitiuę. Sed negatio cogitationis cōgruę pro toto illo

spa-

spatio nō potest intendi à Deo; ergò non potest esse poena. Minor probatur quia negatio congruitatis includit intrinsecè negationem actus boni debiti in illo spatio, vt supponimus; ergò includit intrinsecè peccatum. Sed peccatum non potest intendi à Deo; ergò tota illa negatio congruitatis non potest intendi à Deo.

14. Secundò, quia poena nō potest esse essentialiter voluntaria ipsi punito, vt docet S. Th. 1. 2. q. 87. art. 6. Hinc inferens poenam satisfactoriam diminueret aliquid de propria ratione poenæ. Et certè non debet pendere à libertate delinquentis puniri, vel non puniri. Sed in sententià ipsius Vasquæ est liberum homini per bonam ope-

operationem facere, quòd eius cogitatio hìc, & nunc, sit congrua; ergò negatio congruitatis non potest esse poena.

15 Tertiò, quia vt docet idem Vasq. cum S. Thoma, 1. 2. q. 87. art. 7. vnum peccatum non potest esse poena alterius. Sed negatio congruitatis secundùm totum id, quod dicit includit formaliter peccatum in sententià eiusdem Vasquez; ergò negatio congruitatis secundùm totum id quod dicit non potest esse poena peccati.

16 Quartò, quia poena debet esse aliquid simpliciter bonum, & debet honorare ipsum ultorem, & mederi culpæ præteritæ; ideòque ait Dion. 4. de diu. nom. *plecti malum non est, sed, esse dignum supplicio.* Sed
pec,

peccatum & malū, est nouus contemptus Dei, & nō est medela, sed nouum venenum; ergò non potest includi intrinsicè in pœnà.

17 Neque dicas cum Roderico Arriaga, ad rationem pœnæ non requiri, vt puniens velit formaliter ipsam punitiōnem, sed satis esse si velit id, cui videt annexam rationem mali, & velit id ex hoc ipso moti-uo cōnexionis visæ: sicut Deus reipsà amat pœnam propter culpam præteritam, & tamen non amat culpam præteritam: nā cōtra ipsum primò est, quoniam si Deus dat cogitationē illam quoniam videt fore incongruam; ergò non dat sincero animo intendens per illā bonum hominis; atque adeò
illa

illa cogitatio non erit gratia
secundum definitionem Ari-
stotelis 2. Rhet. c. 2.

18. Secundò, & à priori cõ-
tra est: nam dispar est ratio in-
ter ea, quæ supponuntur vt
præterita, quando aliquid de-
cernimus, & inter ea, quæ ex
nostro decreto cõsiderantur o-
ritura. Illa enim præterita pos-
sunt displicere, & tamen prop-
ter illa potest placere aliqua
operatio futura, non vt bona
simpliciter, & quasi speculati-
uè considerata, sed vt necessa-
ria hìc, & nunc, adeòque, vt bo-
na practicè: cuius bonitatis ra-
tio est, quia illud præteritum
necessitatè nos disiunctiuè ad
aggregatum, vel ex illo præte-
rito, & ex tali nostrà operatio-
ne futurà, vel ex eodem præte-
rito,

rito, & ex negatione talis operationis: Et licet in eo casu vtrumque aggregatum sit malum simpliciter; tamen primū est minus malum, adeoque est bonum practicè, & in ordine ad electionē: eligere enim minima de malis possibilibus est actus prudens, & honestus. Ita contingit præsertim in operationibus, quæ fiunt ex metu: ex. g. mercator amat projectionem mercium propter periculum naufragij, & tamen non amat illud periculum; imò si posset, vellet potius projectionem sine periculo, quàm cum periculo; tamen illud periculum reddit projectionem practicè amabilem, quia reddit peiorem ipsà negationem projectionis. Id autem est

pra-

practicè amabile hìc, & nunc,
 cuius contradictorium hìc, &
 nunc, & suppositis ijs, quæ non
 sunt in nostrà potestate, est
 ipso deterius. Similiter Deus
 vult pœnam propter culpam,
 quia ex suppositione, quòd cul-
 pa præcesserit, & quòd in hoc
 signo non sit in eius potestate,
 quin culpa sit commissa; se-
 quitur pœnam esse bonam nò
 simpliciter, sed inter ea, quæ
 considerantur: vt possibile in
 hoc signo, quoniam peior est
 culpa sine pœnà, quàm cum
 pœnà.

19 At alia ratio est, quãdo
 aliquid amatur practicè prop-
 ter effectum indè secuturum.
 Sicut enim est in meà potesta-
 te non ponere illam rem; ita
 est in meà potestate non pone-

re

re effectum illius. Si ergò amo
illam propter effectum quem
video secuturum; ideò amo;
quia independenter ab omni
suppositione, quæ sit extra meã
potestatem, magis amo, & ma-
gis volo aggregatum ex ipsà,
& ex effectu futuro, quàm ip-
sam solam; ergò amo, & volo
practicè vltra ipsam, etiam effe-
ctum futurum, si enim redige-
rer, ad hanc disiunctivam ne-
cessitatem, vt res esset ponen-
da, vel cū illo effectu, vel sine;
vellem cum illo, non sine illo.
Et quidem constat lumine na-
turæ apud omnes non posse
amari A, quia faciet B, nisi ame-
tur tanquam vtile ad B, adeò-
que tanquam medium; sed nō
potest amari A, tanquam vti-
le, & medium ad B, quin
ame-

ametur B, ergò &c.

20 Patet igitur in prædictâ sententiâ Gabrielis Vasquez, & omnium aliorum, qui non constituunt congruitatem, & incongruitatem gratiæ adequatè intrinsecam ipsi gratiæ, non posse infligi hanc carentiam vt pœnam à Deo. Potest quidem Deus in pœnam peccati præteriti conferre minorè gratiam, quàm aliàs conferret ad vitandum peccatum futurum: in quo sensu permissio peccati sequentis dicitur pœna antecedentis: non intendit verò Deus per hanc subtractionè gratiæ ipsam commissionem peccati; sed intendit illam difficultatem, & conatum maiorem, quem operans subit resistendo tentationi cum mino-

re

re gratiâ. Potest tamen è di-
uerſo Deus dare cogitationem
congruam in præmium operis
boni: nam ipſa congruitas po-
teſt à Deo intendi: neque eſt
contra rationē præmij, vt eius
acceptatio pendeat à libertate
illius, qui præmium recipit. De-
nique omnia argumenta, qui-
bus probauimus negationem
congruitatis non poſſe eſſe
pœnam, ſunt inualida ſi adhi-
beantur ad probandum neque
congruitatem poſſe eſſe præ-
mium de congruo retributum,
vt patebit conſideranti.

21 Neque verifimiliter phi-
loſophantur alij, qui dicunt, na-
turam lapſam debiliorem eſſe,
quàm fuiſſet pura, propter li-
centiam Dæmonibus conces-
ſam ad tentandū. Primò enim
hec

hec

hæc licentia in multorum opinionone non videtur esse aliquid non connaturale, atque adeò non conueniens etiam respectu puræ naturæ, cui opinioni videtur fauere S. Thom. 2.2. q. 165. art. 1. in corp. docens connaturale esse homini, vt à naturà superiori possit induci vel ad bonum, vel ad malum, & ideò ait fuisse conueniens, vt permetteretur Doemoni tentare primos parentes. Si autē hoc neges, & dicas, nō esse connaturale, vt Angeli in humanis operationibus sese immisceant; quero, an Deus sicuti permisit malis Angelis tētare homines lapsos, ita permiserit bonis eosdē iuuare, an non; si primum; vtique natura lapsa non est debiliior, quàm pura; quoniam bo-

ni Angeli, & numero plures, & viribus, ac sapientià validiores sunt, & plùs habent caritatis, quàm mali habeant odij, & invidentiæ: si secūdum; hæc pœna non videtur debita peccato originali; sicut enim ei non debetur pœna sensus, ita non debetur simul traditio in manus hostis potentissimi, & infensissimi qui perducatur hominem in necessitatem moralem incurrendi eiusmodi pœnam, & simul prohibitio auxiliatoribus ne suppetias ferant. Hæc enim esset pœna grauior quàm pœna sensus; quippè tolerabilius est solum cruciari, quàm poni in morali necessitate noui criminis merentis illum cruciatum.

22 Dicendum ergò est, nulla

la

lā ex parte naturam lapsam
propter solum peccatum ori-
ginale debiliorem esse quā
puram; aliòquin sequūtur duo
grauissima absurda: Alterum
est, quod aliquis possit puniri
in naturaliter debitis propter
id, quod non fuit in eius pote-
state. Quod principium si se-
mel concedatur, datur magna
ansa hæreticis negantibus in-
ijs, qui damnantur, potestatem
vitandi damnationem. Alte-
rum est, quòd euertatur tota
Philosophia, vt supra demon-
strauimus. Ex alià parte hæc
nostra conclusio premitur gra-
uissimā difficultate quoniam
natura lapsa non habet vires
moraliter sufficientes ad vitā-
da diu peccata mortalia, atq;
ad eò ad vitandam damnatio-
nem

nem, quippe quæ vitari non potest sine abſtinentiâ ab omni peccato mortali, cum pro tali peccato ſemèl commiſſo non poſſit pura creatura ſatisfacere, vt probabitur in *libro de Incarnatione*. Ideòque licèt nunc omnes etiã Ethnici aſpergântur aliquo auxilio indebito illis obueniente ex meritis Chriſti, hi tamẽ ferè omnes damnântur: ex quo patet longè maior propenſio naturæ in actu primo ad damnationem, quàm ad ſalutem. Ergò ſi hic ſtatus eſt connaturalis homini, natura hominis ex ſe eſt mala, & inepta ad ſuum finem.

23 Vt hanc difficultatem ſoluamus, obſeruandum eſt nõ id eſſe malum, quod non poteſt conſequi ſuum finem proprijs

P

vir-

viribus. Si enim hoc esset, neque plantæ, neque pleraque animalia essent bona, quippe quæ egent culturâ, & educatione hominis, homo verò seorsim ab alijs acceptus est animalium insufficientissimus sibi, quemadmodum notat Arist. 1. Politicorum. Quæ insufficientia non prouenit à nouercali odio naturæ, sicut suspicatus est Plin. 1. 7. hist. c. 1. sed potiùs à naturæ beneuolentiâ, quæ per hanc insufficientiam, adeoque indigentiam voluit necere homines inter se arctissimâ caritate, ex quâ existeret Societas humana dominatrix huius Vniuersi. Et ipsa natura humana indiget Angelis volentibus mouere orbés cælestes, & curare hæc elementa. Ut ergò aliquid non sit malum, sed

sed bonum, satis est si possit cō-
sequi suū finē vel per se, vel per
aliū, qui probabiliter sit ei auxi-
liaturus in ordine ad talē conse-
cutionē. Et hoc vidit S. Th. q. 5
de pec. ar. 1. in corp. vbi ait per-
fectiorē esse illā naturā, quæ est
capax magni boni per auxiliū
exterius obtinendi, quàm quæ
solūm est capax parui boni abs-
que exteriori auxilio. *sicut*, in-
quit, *meliūs dispositū dicimus esse*
corpus alicuius hominis si possit cō-
sequi perfectā sanitatē licet multis
auxilijs medicinæ, quàm si possit
cōsequi solūm sanitatem quamdā
imperfectam absque auxilio me-
dicinæ. Et ex hac doctrinā in-
fert præstantiā creaturæ ratio-
nalis supra irrationalem.

24. Ita ex. g. non dicuntur
esse in malo statu illi, qui non

P 2 ha-

habēt vnde viuāt ex bonis suis, si versentur in eā communitate in quā soleant esse homines diuites, & misericordes, qui egenis necessaria suppeditēt. Quod si non arguit malam constitutionē alicuius naturæ, hæc dependentia ab arbitrio alterius creaturæ, multò minùs eam arguit dependentia ab arbitrio diuino. Siquidē vt diximus libro super. nō solū *esse*, est beneficiū Dei gratuitum, & indebitū, sed multò magis *bene esse*, quod optimè paucis explicauit S. Thomas 1. 2. q. 109. ar. 2. ad 2. *peccare inquit nihil aliud est quā deficere à bono, quod conuenit alicui secundum naturam. vnaqueque autē res creata, sicut esse, nō habet nisi ab alio & in se considerata nihil est; ita indiget conseruari*

in bono suę nature conuenienti
ab alio; potest enim per se ipsam
deficere à bono, sicut & per se ip-
sam potest deficere, vel non esse
nisi diuinitus adiuuetur.

25 Eamdem doctrinam in-
dicauit Aug. de Corrept. & gra-
tià c. 11. vbi loquēs de Adamo
ante peccatum sic ait: *liberum
arbitrium ad malum sufficit, ad
bonum autem parum est, nisi ad-
iuuetur ab omnipotenti bono; quod
adiutoriū si homo ille non deseru-
isset, semper esset bonus, sed de-
seruit, & desertus est.*

26 Natura igitur secundum
se non est mala, quoniam licet
independenter ab aliquà libe-
ralitate Dei non possit conse-
qui suum finem; hæc tamen
Dei liberalitas non est donum
supernaturale, hoc est excedēs

conditionē naturæ : si enim id
esset, vtique natura esset mala;
nā omne supernaturale ex ge-
nere suo est mirabile, ac proin-
de est improbabilissimum: ma-
lum verò esset nasci cum tantā
improbabilitate viriū sufficien-
tium ad vitandam miseriam.
est ergò illa liberalitas Dei do-
num naturale quidem, hoc est
naturæ conueniens, & propor-
tionatū, atque adeò, verisimile,
nō tamē omninò debitū, sicut
calor igni, & humiditas aquæ.
Et hoc eodem modo dicuntur
gratiæ Dei pluuix, serenitates,
bona valetudo, & alia eiusmodi,
de quā re diceretur latius in
matoriā *de fide*. Cū ergo Deus
sit potentissimus, & inclinatus
ad benefaciēdū suis creaturis,
fatis aliquid intelligitur esse bo-
num

num, si producatum cum ista probabili spe obtinendi ea, per quæ perueniat ad suum finem. quòd si posset ad eum peruenire proprijs viribus, nō esset eius bonum, sed malum; quoniam haberet perfectionem derogantem dignitati summi boni. Et ideò ne terrenam quidē qualēcumque fælicitatem posse haberi sine gratiā Dei, docuit August. l. 3. contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium c. 4. & epistolā 120. ad Honoratum. Cæterum hūc spectat illud axioma Arist. & S. Th. *illud posse dicimur, quod per amicos possumus.*

27 Contra hanc doctrinam obijci potest, quoniam vel Deo liberum est dare existentiam homini puro sine potentiā mo-

rali consequendi suum finem, vel non est liberum: si secundū, ergo hæ vires non sunt beneficium distinctum à dono creationis in naturà purà, sed certū est eas esse donum distinctum in naturà lapsà; hæc igitur est debilior in naturaliter debitis, quā pura, cōtrà id, quod asseruimus: si primū, ergo Deus potest esse author mali simpliciter, quoniā malus est ille status, qui est deterior, quàm ipsum *nihil*, sed deterior est status hominis moraliter necessitati ad suam damnationem quam ipsum *nihil*, ergo si Deus potest esse author eiusmodi status; utiq. erit author rei deterioris, quàm *nihil*.

28 Sed hæc obiectio ab omnibus solui debet; quicumque enim

enim, quãuis habeat vires moraliter sufficiētes ad benè operandū, si tamen careat illis viribus, sine quibus Deus præuidet eum peccaturum, est in statu magis odibili, quàm sit *nihil*; sed quicumque peccat mortaliter, ponitur à Deo in tali statu, in quo Deus præuidet eū peccaturum: ergò ponitur in statu magis odibili, quàm sit ipsum *nihil*. Non ergo debemus loqui de toto illo statu, quasi proueniat ab vnico decreto Dei; Hoc enim modo Deus non cōferret beneficium nisi prædestinatis: quippe ceteris melior esset annihilatio, quàm id, quod habent coniunctum cum diuina certitudine de eorum damnatione. Ex quo sequeretur, quòd cum Deus non possit esse

P s author

author mali, non posset quemquam producere, nisi cum efficaci voluntate saluandi illum, atque adeò salus non esset beneficium distinctū à dono creationis, neque posset creatura vnquam contemplari suā presentem indigentiam, & per eā moueri ad orandum Deum, in cuius libertate sita est eius felicitas vel miseria.

29 Quòcirca plura Deidcreta cōsideranda sunt, scilicet illud primum creandi, & ponēdi hominem in tantā probabilitate acquirendæ felicitatis, & hoc quidem est beneficiū; quia vnusquisque prudens præeligeret illum statum, quàm iacere innihilo, tūm propter probabilitatem, quam habet de diuina misericordiā sibi subuenturā.

rā.

rà, tùm quia fællicitas, quã sperat, lōge maior est miserìa, quã timet. Et ideo puto, nisi natura eleuaretur ad finem supernaturalem valde remissiores fore pænas Inferni, nūc verò sunt intensissimæ, vt earum metu perducamur ad diuinam fællicitatē longè illis maiorem.

30 Posito autem beneficio accepto ex vi illius prioris decreti, vtique si Deus liberaliter nō subueniat, nullā infert iniuriam, quoniam subuenire non tenebatur, sed tantum nō confert nouum beneficium, cuius probabilem spem habebamus; adeòque in illis duobus decretis considerari debet Deus, ac si esset duplex agens, quorum alterū beneficeret ponēdo in illà probabili spe, alterū neq. benè

P 6 neque

neq. malè faceret, negando beneficium indebitum. Quæ doctrina posset multis exemplis illustrari.

31 Et quidem de facto ita Deus se gessit, ut tam ante, quam post peccatum originale expectabilius sit nasci, quam non nasci, etiam considerato toto illo statu, in quo homines ponuntur ante omnem casum fortuitum, & pendentem à libertate humanà. Et sanè quòd optabilius sit nasci, quam non nasci cunctis hominibus, etiam post peccatum originale, nō potest admitti ab ijs, qui utuntur supra dicto argumento contra nostrā sententiā, ut probent, si ea esset vera, nō futurum fuisse beneficium nasci in purā naturā cum illā debilitate, quā nunc habent

Ethni-

Ethnici . Id tamen nos probamus, quia innumeri moriuntur antequam perueniant ad vsum rationis, & sic habent in limbo statum lōgè optabiliorem, quā iacere in nihilo. Alij verò qui perueniunt ad vsum rationis semper de facto habent potentiam moralem vel proximam, vel remotam vt salui fiant, de quā re dicam inferiùs . Et quāuis multi nascantur in tali regione, & in talibus circumstantijs; vt probabilior sit eorum dānatio, quā salus; tamen fortaſſe decretum de illis creandis fuit antecedēs in Deo ad præuiſionē eiufmodi euentuum, quippè qui euentus pependunt à caſibus fortuitis, & à libertate præteritorum hominū reſpueantium veram fidem, &
quid-

quidquid de hoc fit, est tantus excessus boni in beatitudine supernaturali supra malum pænæ Inferni, sicut ostendimus lib. i. ut quæcumque moralis potentia, quamvis exigua cōsequendi tale bonum sit maxime optanda, & eligenda etiam cum maximo periculo incurrendi illud malum.

32 Pæna ergo peccati originalis fuit carentia donorū gratuitorum tūm in supernaturalibus, tūm in naturalibus, quam pænam nemo potest conqueri sibi irrogatam esse ex crimine, quod nō fuit in eius potestate; sicut enim Deus poterat dona illa nullo modo conferre; ita fuit non iniustitia, sed liberalitas sic conferre illa primo parēti hominū, ut si is magnis auxilijs

xilijs instructus legem seruaret,
ea dona transfunderentur ad
posterios, si eam violaret, non
trāsfunderentur; Quòd si Deus
condidisset hominem in purà
naturà, probabile est daturum
fuisse omnibus hominibus gra-
tiā naturalem, quā magis in-
clinarentur ad innocentiam,
quàm ad peccatum mortale
in totà vità, vel certè
daturum illis aliquod
remedium pæniten-
tiæ naturalis, quā
mundarentur à
peccato cō-
misso.

CA-

C A P V T II.

De necessitate Gratia ad omnem actum bonum, quatenus oritur ex necessitate fidei secundum aliquos aut verius ex necessitate congruae cogitationis. Et de discrimine potetiae inter naturam integram & lapsam.

33 **A**liqui putarunt eam cogitationem, quae requiritur ad omne opus bonum morale esse fidem, ita ut nullum opus infidelium sit honestum. Sed haec sententia videtur reiecta in illa damnata propositione Baii omnia opera infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia. Cum enim Baius ageret de actibus humanis,

nis
na
ga
fin
tes
fiti
ga
sto
Pa
sop
nia
De
ege
& t
nia
qu
rat
suf
qu
vid
reg

nis, & moralibus & cum dam-
nari non potuerit eò quòd ne-
garet cum sententià probabilif-
simà actus morales indifferen-
tes; reliquum est, vt ea propo-
sitio videatur dānata, quia ne-
gat in infidelibus actus hone-
stos . Videtur etiam contra
Paulum, qui ait veteres Philo-
sophos fuisse *inexcusabiles*, quo-
niā cū cognouissent Deū, nō sicut
Deū glorificauerunt, aut gratias
egerunt, ergo poterāt id facere,
& si id fecissēt, honestè fecissēt.

34 Cōfirmatur primò, quo-
niā cognitio illa implicita Dei,
quam habent omnes post vsū
rationis, vt supra ostendimus,
sufficit ad peccatum quando
quis operatur contrà id, quod
videt conformari cum primà
regulà; ergo eadem cognitio
suf-

sufficiet ad honestatem, quando quis operatur secundum id, quod videt conformari cum illa primà regulà. Confirmatur secundò, quoniam non potest dari libertas ad peccatum, quin simul detur ad actum bonum. Eatenus enim Deus potest velle concurrere ad actum peccaminosum, quatenus ea voluntas Dei disiunctiua requiritur, ut fiat possibilis actus bonus oppositus, nempe libera repudiatio peccati, ergò numquam est possibile alicui homini peccatum quin eidem sit possibilis aliquis actus bonus. Confirmatur tertio, quia eatenus aliquis peccat, quatenus non facit, vel non relinquit id, quod debet, atque adeò id, quod potest: at si quis faciat totum id, quod

quod debet facere, & omittat
totum id, quod debet omittere,
operatur rectè, atque adeò ho-
nestè, ergò quicumquè potest
peccare, potest operari hone-
stè.

35 Augustinus verò vbi in
infidelibus nullum actum bo-
num agnoscit, loquitur de bo-
nitate, qua homo fiat simpli-
citer bonus, hoc est simpliciter
aptus ad suum finem, qui est vi-
ta æterna. Id enim tantum
se intelligere nomine bonitatis
in hac quæstione apertè testa-
tur lib. 4. contra Iul. c. 3. impu-
gnabat enī Pelagianos, qui di-
cebant fidem repēdi à Deo bo-
nis operibus factis ante fidem
ex viribus naturæ & sine gra-
tià. Sicūt ergo Arist. 2. Eth. c. 4.
non appellat *operationē virtutis*
nisi

nisi illā, quæ prouenit ex habitu virtutis, atque adeò quæ nõ potest exire ab operante, nisi simpliciter bono, ita etiã Aug. aliquando non vocat *actus bonos* nisi illos, qui proueniunt etiam ex caritate, atque ita ex homine simpliciter bono; aliquando tamẽ vocat *actus bonos* etiam illos qui proueniunt saltem ex fide, atque ita qui per se disponunt ad bonitatem simpliciter. Cæteros *actus laudabiles naturales* vocat *officia*, non *bona opera*.

36 Vbi verò ipse in omnibus Ethnicis, quorum *actus laudabantur*, inuenit aliquam *mali- tiam*, & *inhonestatem*; intentum Augustini est probare, illos non fuisse simpliciter bonos, vbi Pelagiani contendebant, nec

ha-

habuisse simpliciter vllam virtutem secundum illam magis pressam definitionem virtutis, quod *bonum faciat habentem*, in qua acceptione nulla virtus potest coniungi cum vlllo vitio. Id vero colligitur praesertim ex lib. 4. contra Iulianum c. 3. vbi pugnat, non esse in infideli veram pudicitiam, quia anima infidelis secundum scripturas fornicatur à Deo: Quae probatio imbecilla esset, si spectaret ad obiectum peculiare pudicitiae, & non ad rationem generalem perfectae virtutis.

37 Constat verò ex his, neque cum Augustino, neque cum ratione congruere sententiam Gregorij, quod actus honestus dari nequeat, nisi in illis infidelibus qui habent cognitionem veri

veri Dei, cuiusmodi sunt Hæretici, Hæbræi, & Theistæ. Nostræ enim rationes vniuersaliter probant: & August. ea distinctione non utitur. Quare vel in omnibus concedit, vel in omnibus negat.

38 Neque valet quod obicitur, requiri ad honestatem actus vt referatur in vltimum finem, qui non est, nisi verus Deus. Nam responsio in præceptu est. Illa enim relatio, que requiritur, sufficienter fit dependenter à cognitione saltem confusâ, quam omnes habent de primâ regulâ, & de supremo quodam legislatore. Et cum hac primâ regulâ conformitatem quærunt ipsi idololatræ, si supponamus eorum errorem in aliquibus esse inuincibilem: videntur

lunt

lunt enim colere idolum, quia putant esse cōforme primæ regulæ vt idolum colatur: quare illum cultum referūt primariò in primam regulam, quæcūque illa sit. Et hæc est ratio, cur posito illo errore inuincibili peccarent si contemnerēt idolum; putarent enim se operari contra placitum primæ regulæ.

39 Requirit quidem omnis actus honestus etiam factus independenter à fide aliquod beneficium Dei speciale separabile à dono creationis. Videtur manifesta sententia D. Thomæ q. 24. de Veritate ar. 14. & ratio est, quoniam Deus potuisset innumeris alijs modis res ita ordinare, vt obtineret omnes alios fines à se intentos, quin occurreret nobis ea cogitatio
per

per quam videt nos benè operaturos, ergò est speciale beneficium Dei res ita ordinasse, vt hæc cogitatio occurrat. Et quidem est beneficium beneuolò animo collatum; nūquā enim Deus confert bonum, nisi animo beneuolò: ergò est verè gratia. Confirmatur id argumento familiari apud August. quia quicumque benè operatus est, agit speciales gratias Deo non tantum pro illà potentiā, quæ fuit cōmunis sibi, & malè operantibus, sed specialiter pro ipsà bonà operatione. Neque vllus fidelium veretur ne forte Deus nō mereatur istas gratias; ergò insitum est nostris mentibus, illud esse speciale Dei beneficium.

40 Rursus asserimus de fa-

cto

cto omnem operationem bonam esse beneficium re ipsa separatum, & distinctum à dono creationis, quamuis enim Deus potuisset vnico decreto vtrumque decernere, imò etiã statuere vt post primam rerum creationem præstaret tantum rebus concursum vniuersalem, ita vt ex solà primà creatione & ex casibus fortuitis ortis à voluntate creatà determinarētur omnia; tamen connaturalius, & congruentius fuit, vt exerceret in his rebus diuersa decreta. Connaturalius quidē, quia bona cogitatio est effectus, ad quem concurrit creatura; ergo connaturalius est prius decerni ipsius cogitantis creationem, & deinde bonam cogitationem secundum ea,

Q quæ

quæ diximus agentes de mu-
tuâ prioritate. Itē est congruen-
tius vt creatura postquam ac-
cepit esse, videat, & agnoscat
tanquam nouum Dei benefi-
cium ea, per quæ disponitur ad
benè esse. Et quidem ità con-
tingere (saltem regulariter) col-
ligitur ex alio argumento pari-
ter familiari apud Augustinum
hoc est ex oratione. Petimus enī
à Deo, vt faciat nos benè opera-
ri; sed non petimus illud decre-
tum, per quod nos creauit; &
ex aliâ parte compertum ha-
bemus, eiusmodi orationes nō
esse superfluas: ergò compertū
habemus cogitationem decer-
ni nobis per decretū distinctū,
& subsequens. Dixi, *saltem re-
gulariter*, nam ex oratione
non potest colligi ipsam primā

cogi-

cogitationem congruam ad orandum esse beneficiū à creatione re ipsà distinctum.

41 Ex rationibus hucusq. alatis colligitur insuper, hanc necessitatē beneficij diuini separabilis à dono creationis in ordine ad quemlibet actum honestum non esse propriam naturæ lapsæ, sed communem & puræ, & integræ, & Angelicæ; nam supposito quocūque statu Deus poterat ita ordinare circumstantias, vt ea numero creatura rationalis non haberet hinc, & nunc hanc cogitationem, cum quâ videt illam benè operaturam. Item colligitur non solùm de facto, sed etiam de possibili eam conclusionem esse vniuersaliter verā. Nec enim Deus potuit dare

Q 2 ali-

aliquod bonum speciale, ita ut non daret illud ex speciali beneuolentiâ, sed tantum ex prouidentiâ generali, & indifferenti. Probatur id, tum quia Augustinus semper hoc contingere supponit, tanquam lumine naturæ notum, neque utitur ullo scripturæ testimonio, ex quo probaretur id euenire de facto & non probaretur euenire de possibili. Videatur præsertim de corrept. & gratiâ c. 8. tum quia pertinet ad rationem summi Boni ut nullum detur bonum, cuius summum Bonum non sit causa per se, & quod bonum habeatur quasi fortuitum, ita ut creatura illud possidens nihil debeat creatori ratione illius.

42 *Confirmatur, quoniam*
idem

idem Augustinus infert tanquã
sequelã execrabile quod sancti
Angeli non habuerint bonam
voluntatem ab ipso Deo, sed à
seipsis; aliòquin inquit haberẽt
aliquid melius à se, quàm à Deo
Melior enim est actus bonus
quem haberent à se, quàm po-
tentia indifferens, quam habe-
rent à Deo, quod *absit*, inquit.
12. de ciu. c. 9.

43 Confirmatur secundò,
si enĩ cogitatio cõgrua ad actũ
bonũ naturalem potest dari, ex
solã generali prouidẽtiã, quam
exercet Deus vt Author natu-
ræ; cur non eodẽ modo poterit
accidere vt cogitatio congrua
supernaturalis detur ex merã
prouidẽtiã generali debitã na-
turæ eleuatæ, & non ex specia-
li beneuolẽtiã erga benè operã-

Q 3

tem?

tem? Et tamen Paulus nō tam docet, quā supponit per se notū, quōd nemo se discernit, & quōd nihil boni habemus, quod nō acceperimus, adeoq. increpat eos, qui gloriantur, quasi non acceperint. Ratio autem vniuersalis est, quoniam debemus tribuere Deo illa prædicata, per quæ conueniat Deo celebris definitio Anselmi. *Deus est, quo nihil melius excogitari potest.* At si Deus esset talis, vt creaturæ possent illi non debere omnia bona, quæ habent, & vt ipse posset non intendere in suis actionibus omne bonum, inde secuturū, posset cogitari aliquod melius Deo, hoc est, ens cui conuenirent eiusmodi prædicata dicentia ex suo conceptu simpliciter perfectionē:

ergò

ergò Deus de facto habet hæc prædicata .

44 Neq; obstat nostræ sententiæ, naturam humanam fore malè constitutam si nemini vnquam deberet obuenire aliqua cogitatio congrua, cum quâ benè operaretur, ac proinde aliquam cogitationē congruam esse debitam ex vi creationis: nam debitum vagum non tollit rationē beneficij, nisi quando id quod datur est minimū quod dari poterat. Deus verò vt bene S. Thom. i. parte q. 21. art. 3. in omnibus suis operibus exercet misericordiam. Nam inquit: *Ea quæ alicui creature debentur, Deus ex abundantia suæ bonitatis largiùs dispēsat, quàm exigat proportio rei. Minus enim est quod sufficeret ad cō-*

Q 4 ser.

seruandum ordinē iustitiæ, quàm quod diuina bonitas confert, quæ omnē proportionem creaturæ excedit. Adeòque nunquam dat cogitationē minimā inter congruas possibiles. Imò hæc non reperitur, cū actus honesti possint esse imperfectiores & imperfectiores in infinitū, tum ex minori, & minori bonitate obiecti, tum ex decremento aliarum circumstantiarū: semper ergò Deus dat vel cui determinatè nō debet, vel quādo adhuc nō debet, vel quantum adæquatè nō debet. Et est probabile non solum aliter fieri non posse moraliter, sed ne metaphysicè quidē; id enim videtur pertinere ad maiorem Dei perfectionē, vt ipse nō possit exercere iustitiam sine admixtione misericordiæ, ac

pro-

proinde vt id, quod debet, non sit aliquid minimum determinatum, sed sit aliquod disiunctum inter infinita syncategorematicè minora, & minora. Et porrò supradicta obiectio, quâ conantur Aduersarij probare, dari de facto aliquam cogitationem congruam ex debito creationis, & non ex speciali beneuolentiâ probaret etiã dari aliquã cogitationem cõgruã supernaturalẽ ex generali providentiâ eleuationis, quod ne Aduersarij quidem admittunt.

45 Neque valet alia quædam instantia huiusmodi. Si Deus non potuit dare cogitationem congruam nisi ex speciali beneuolentiâ, ergò videt cuiuslibet cogitationis cõgruitatem, vel incongruitatẽ non

Q. 5 per

per scientiam liberam, sed per
scientiam necessariam, vel enim
videt cogitationem dandam
sub hypothese specialis bene-
uolentiae, & est necessariū vt sit
congrua; vel videt talem cogi-
tationem dandā sub hypothese
contraria, & est necessarium
vt non sit congrua. Quidquid
enim sit de veritate consequen-
tjs, quod pendet à quæstione
de efficaciā gratiæ, certè con-
sequentia nō tenet. Illa enim
specialis beneuolentia non vi-
detur ex parte conditionis, sed
ex parte conditionati: hoc est,
Deus cognoscit: *si de dero talē co-
gitationem, dabo illā ex speciali
beneuolentiā, & erit congrua.*
Quæ veritas non est necessaria,
sed cōtingens, & pēdēs ab hoc,
quòd voluntas sit liberè benè
ope-

operatura cū illa cogitatione.

46 Neque etiam nostræ assertioni obstat damnatio huius propositionis Baij, *liberum arbitrium sine gratiæ Dei adiutorio nō nisi ad peccandum valet*. Duplex enim datur potentia, alia antecedens, per quam e. g. potest amare ille, qui actu non amat; habet enim principium adæquatum coniungibile cum amore si præscindamus omnem id, quod cōsequitur ad eius potentiam, hoc est, si præscindamus omissionem amoris. Alia est potētia consequens, per quā dicitur is, qui actu non amat amare non posse, quia in sensu composito cum illā omissione, quam habet, & quam posset non habere, nō potest amare: sed hæc impotentia, conse-

Q 6

qui-

quitur ad exercitium liberum,
suæ potentia. Illa prior poten-
tia solet vocari potentia simpli-
citer; quia est causa actus: &
hanc potentiã negabat Baius,
per *ly non valet* ponens in libe-
ro arbitrio non adiuto per spe-
cialem Dei gratiam, necessita-
tem peccandi. Cæterum de
impotentia consequente, quam
nos asserimus ad exercendum
actum bonum sine speciali Dei
beneficio, habetur optimum
testimonium Concilij Arausi-
cani secundi Can. 22. vbi dici-
tur, *neminem habere de suo, nisi
mendacium, & peccatum*: ergo
nemo habere potest potentia
consequenti actum bonum de
suo: potentia inquam consequen-
ti; nam hoc ipso, quod haberet
actum bonum, illa cogitatio es-
set

set congrua, atque ita daretur
ex speciali Dei beneuolentià :

47 Quamuis verò conce-
damus in ordine ad potētiam
antecedentem esse magnam
inæqualitatem inter naturam
integram, & lapsam, in neu-
trà tamen est beneficium Dei
distinctum à creatio ne, conser-
uatione &c. habere potentiã
physicam ad seruãdam legem
naturalem: quia sicut illa lex
est debita naturæ; ità etiam est
debita potentia illam seruandi,
quandoquidem nemo tenetur
ad impossibile sibi. Potentia
tamen, quam habuit primus
homo ad seruandam legem
sibi impositam, fuit donum spe-
ciale, vt constat ex Augustino
de corrept. & gratiã, cap. 11. *sc̄*
autem, inquit, hoc adiutorium
vel

374 *Liber Secundus.*
vel Angelis, vel homini quàm
primùm facti sunt, de fuisset, quo-
niam nõ talis natura facta erat,
vt sine diuino adiutorio posset ma-
nere si vellet, non utique suà cul-
pà cecidisset. Quæ verba profe-
ctò loquuntur de potentià an-
tecedenti; potentiam enim cõ-
sequentem Adamus non ha-
buit, vt potè qui peccauit; Et
quidem loquuntur de potentià
physicà illa enim est ea poten-
tia, sine quà non datur culpa.

48 Gratia tamen hæc non
fuit in collatione huius poten-
tiæ ex suppositione præcepti;
non enim potest imponi præ-
ceptũ sine potentià, sed in col-
latione potētiae simpliciter, per
quam homo posset recipere, &
implere præcepta supernatura-
lia. Coeterùm fuit magnum
dis-

discrimen, vt diximus circà potentiã antecedentem inter naturam integram, & lapsam; nã in ordine ad naturalia, habebat natura integra potentiam antecedentem non solùm physicam, sed moralem seruandi omnia præcepta etiam leuia, non distinctã à beneficio, quod fuit ponere hominem in tali statu. Cum enim homo haberet partem inferiorẽ superiori plenè subiectam, arbitrium inclinatum ad bonum, magnam scientiam, cùmque non posset tentari à Dæmone nisi exterius; non apparet cur etiam in leuibus inueniret difficultatem insuperabilem, & ita defatigantẽ, vt ea moraliter ab aliquibus non posset non vinci in totã vitã. Quod multò certius est si
su-

supponamus sententiam D.Th. quod natura rationalis integra seu Angelica, seu humana non potuerit peccare venialiter eò quòd nō potuerit errare in medijs, donec retinuerit voluntatem benè inclinatā ad finē.

49 Hanc potentiam moralem vitandi omnia peccata nō habemus sine speciali gratiā in naturā lapsā, ne in ordine quidem ad graua: & ideò ait Augustinus epist. 107. nos granditate primi peccati perdidisse libertatem ad diligendum Deū, quòd porrò non intelligitur de quacumq. dilectione, sed de dilectione super omnia naturali, quam fuisse possibile primo homini ante peccatum sine auxilio addito naturalibus bonis docet S.Th. 1. 2. q. 109. art. 3.

fine

sine hac enim dilectione non
seruatur tota lex, cuius plenitu-
do dilectio est.

50 Etporrò cum inter infi-
deles adeò pauci sint ex tot mil-
libus millium, qui quamuis ad-
iuti aliquà speciali gratià per
Christum, nunquam mortali-
ter peccent, vtique colligere li-
cet, id sine vllò speciali adiuto-
rio esse moraliter impossibile.
Cuiusrei rationem à priori pos-
sumus desumere ex S. Th. dictà
q 109. art. 8. omnis enim adul-
tus saltē per se, vel est in gratià,
vel cōmisit peccatum mortale.
Si est in gratià, habuit speciale
auxilium. Si cōmisit peccatum
mortale, nō potest (vt benè pro-
bat S. Doctor) diù in eò statu
abstinere à nouo peccato mor-
tali: dum enim peccauit morta-
liter

liter, constituit sibi suum finem
vltimum propria cōmoda, &
non honestatem, ac Deū. Vnus-
quisque autē si longo tempore
operatur, operatur aliquando
secundū finem præconceptū,
nisi illum mutet. Cum ergò tot
incidant occasiones peccandi
mortaliter propter propria com-
moda, nisi mutauerit finem
præconceptū, identidē peccabit
iterum. Si verò illū mutet, hoc
ipsò haberet gratiā specialē, &
nō manebit in peccato morta-
li, ad hanc enim mutationē re-
quiritur auxilium speciale, quo
possit amare Deū super omnia:
& quia hic amor suppositā ele-
uatione nature humanæ ad fi-
nē supernaturalē, non datur nisi
supernaturalis, & iustificās, mū-
dabitur à peccato præterito.

Quæ

SI Quæ ratio valet pariter
si in posterum abstineat is à
nouis peccatis per solam attri-
tionem: quoniam mutatur e-
tiam aliquo modo finis ille
præconceptus per attritionem,
non quidem *finis cui*, sed *finis*
qui. Præfertur enim immunitas
à poenis æternis cuiuscumque
commodo temporali: quæ at-
tritio efficax & requirit gratiã
Dei specialem vt elici possit &
iustificat cum Sacramẽto, quo
non potest diu carere sic attri-
tus nisi per accidens: Quare
vt benè Caietanus, per se, & à
cõmuniter contingentibus ve-
ra est Diui Thomæ doctrina,
quod existens in peccato mor-
tali non potest longo tempore
perseuerare sine nouo peccato
mortali.

CA-

CAPVT III.

*De Necessitate Gratiae, quatenus
pertinet ad supernaturalita-
tem actus: ubi de distinctione
entium supernaturalium à na-
turalibus: de illorum cognosci-
bilitate, & de ijs, quae potest
facere Deus naturaliter.*

32 **C**ertum est, esse ali-
quas operationes,
quæ superant omnes vires na-
turæ nostræ conuenientes, cu-
iusmodi est visio Dei. Edeò hæc
operatio dicitur *supernaturalis*.
Ex quo etiam infertur superna-
turale esse quidquid habet
quomodocumque connexio-
nem cum existentia talis visio-
nis; non enim est naturale id
quod

quod nō potest naturaliter existere sine aliquo superante conditionem naturæ. Ideo & lumē gloriæ, & gratia habitualis, & meritum condignum visionis beatificæ & fides, ac spes certissima de illà, supernaturalia sūt, quia hæc omnia habent connexionem cum existētiā ipsius visionis diuinæ. Et quidem hæc supernaturalitas non est tantum ea generalis, per quam dicitur *supernaturale*, quidquid non potest fieri à causis naturalibus, hoc est ex viribus debitis substantiæ creatæ. Quomodo esset supernaturalis homini ex.g. modus intelligendi Angelicus, qui per nullas vires naturæ creatæ potest poni in homine: sed est supernaturalis in alio sensu nobiliori; nimirū
est

est quid melius, quàm quodlibet accidens potens esse debitū vlli naturæ. In quo sensu non esset supernaturalis illa intellectio hominis ad modum Angelicæ: posset enim dari in Angelo intellectio aliqua naturalis perfectior, quàm illa. At nulli naturæ creatæ potest competere tāta perfectio, quāta est visio beata, aut aliquid trahens visionem beatam, ex suppositione quòd visio beata nulli creature naturaliter conuenire possit, de quo mox disputabitur. Illa ergò prima supernaturalitas lata vocatur à nobis *in ratione effectus*. Hæc altera magis pressa *in ratione entis*.

53 Nulla substantia non modalis potest esse vlllo modo supernaturalis in essendo, quia

om.

omnis substantia est natura. Implicat verò dari naturam supra omnem naturam, & ideò benè S. Thom. 1. 2. q. 110. ar. 2. ad secundum, docet, supernaturalitatem propriè conuenire posse soli accidēti, quippè quod est extra totum conceptum naturæ. Item q. 6, de miraculis art. 1. ad 9. ait *miraculum non fit à Deo nisi in naturis præ-existentibus*, Deus tamen dicitur aliquando *supernaturalis*, quàtenus nomen naturæ nonnunquam accipitur pro principio radicali motus realis ab intrinseco, cuiusmodi principiū es substantia creata. Item Trinitas dicitur *supernaturalis* in cognoscendo, quàtenus nulla natura creata potest suis viribus Trinitatis existētiā cognoscere.

Putant

54 Putant aliqui posse dari materiam; quæ sit supra exigentiam omnis formæ possibilis, & viceuersà, nixi argumento negatiuo, quoniam non apparet implicantiã. Nos verò quidquid sit àn afferri possit probabilis implicantiã, dicimus argumentum negatiuũ potius militare contra ipsas. Pro quo recolenda est doctrina, quam tradidimus initio *libri de actibus humanis* super distinctione inter prædicata prima, & secũda. Illa enim, & non hæc possunt constituere primum conceptum rei: Porrò *esse supra exigentiam omnis formæ*, non est prædicatum primum, sed resultans ex alijs prædicatis antecedentibus. Per hæc ergò prædicata antecedentia constitui-

tur

tur quæcumque materia in sua specie determinata . Iam verò de illà materià quæcumque sit, quam tu dicis esse supra exigentiã omnis formæ , & cuius materiæ speciem & notionem supponimus constitutam per alia prædicata prima , egò assero quòd habeat aliquam formam possibilem sibi correspondentē , quia id non implicat, & multiplicat possibilitatem formarū ; nam ultra omnem gradū perfectionis inferiorem hac materià ego constituo gradum possibilem perfectionis correspondentis huic materiæ . Hæc eadem ratiocinatio refellit eos , qui simili argumēto negatiuo cōtendūt probare possibile esse creaturā immultiplicabilem in specie, vt patebit animaduertenti .

R

Ma-

55 Maior dubitatio est, an possit dari aliqua natura, quæ proprijs viribus possit habere accidentia illa, quæ vocamus *supernaturalia*. Sed eam repugnare indicauimus initio libri *de actibus humanis*, idque de industriâ probare spectat ad materiam *de visione Dei*. Interim dicimus sophisma esse illud argumentum, Deus potest facere vnicum ens æquè perfectum ac quodlibet binarium entium assignabile; Sed binarium ex animâ, & lumine gloriæ potest cōnaturaliter elicere visionem Dei; ergò poterit Deus creare vnicum ens, quod eam naturaliter eliciat. Respōdemus enim primò per instantiam: nam si hoc valeret, posset dari aliqua natura essentialiter vnita Ver-

bo

bo hypostaticè, hoc est habens tantam perfectionem, quantam habet binarium ex humanitate Christi, & vnione hypostaticà.

56 Secundò respondemus directè; assignato quolibet binario posse dari aliquod ens æqualis perfectionis ac habet illud binarium in ratione possidentis perfectionem, non verò posse dari ens tantæ perfectionis essentialiter habite, quantam habet illud binarium in ratione tùm contingenter possidentis, tùm dantis. Nam cum illud ens sit vnicum, & sit principium radicale totale, ac vitale, vt tu contendis, deberet habere per suam essentiam in ratione possidentis illam perfectionem, quam habet illud bi-

R 2 na-

binarium vel contingenter in ratione possidentis, vel etiam in ratione dantis, hoc est, quam habet vna pars illius binarij, eò quòd det talem perfectionem alteri parti. At aliquando infinite perfectius est habere aliquam perfectionem per suam essentiam, quam vel dare illam alteri in genere causæ formalis, vel recipere illam contingenter ab altero; vt ostendimus exemplo vnionis hypostaticæ.

57 Ex his patet, quòd si daretur illud vnicum ens potens elicere visionem Dei, & videre Deum; haberet aliquam perfectionem, quam nō habet illud binarium. Non enim est binarium, quod videt, sed solus intellectus, licet binarium sit, quod concurrit vt principium adæ-

adæquatum ad visionem. Quò-
circa illud ens vnicum non ha-
beret æqualē perfectionem illi
binario, sed multò maiorem, ,
sicut multò perfectius esset ens
habens per suam essentiam, ,
scire, velle, operari, durare, &c.
quàm aggregatum ex substan-
tià, & ex huiusmodi perfectioni-
bus accidentalibus; quoniam
non est binariū, ex. g. quod co-
gnoscit, sed solus intellectus, qui
tamen cognoscit per visionem
à se distinctam; quare si dare-
tur ens vnicum quod simul ef-
set intellectus, & cognitio, ha-
beret aliquam perfectionem, ,
quam non habet illud binariū,
scilicet, esse cognoscens forma-
liter per seipsum.

58 Explicatur hoc idem,
magis; quoniam, vt modò indi-

R 3 ca.

cauimus, illud aggregatum habet plures partes, quarum vna ex sua entitate caret illis perfectionibus, sed potest eas possidere; & sic habet bonum mixtum cum defectu; Altera pars potest dare has perfectiones subiecto, sed non potest possidere illas sibi, quoniam est entis ens, cuius tota perfectio est perficere aliud. Ita gratia non est filia Dei, sed filiatio: visio Dei non est beata, sed beatitudo: ac proinde est ens valde imperfectum in se, licet sit magna perfectio alterius. At illud ens vnicum haberet tertium quoddam predicatum, quod neutri ex illis partibus conuenit, scilicet possidere illam perfectionem, & non per aliquid distinctum, & separabile, sed per se ipsum.

Por.

59 Porro sunt aliqua prædicata, quæ omninò excedunt limitationem entis creati, vt ex.g. *comprehendere Deum*. Alia, quæ excedunt si non habeantur per fauorem indebitum, vt ex.g. *unio hypostatica*. Alia, quæ excedunt, non quidem si sint debita, sed si sint identificata, vt ex.g. *cognoscere, agere, &c.* quod autem visio Dei sit in secundo genere prædicatorum, satis ostendimus, quantum sufficit, *libro primo*, cum de foelicitate ageremus.

60 *Supernaturale in ratione entis*, non potest esse, nisi aliqua foelicitas, vel aliquid per se ordinatum ad foelicitatem. Omne enim aliud bonum est inferius foelicitate; ergò cum possit dari aliqua foelicitas naturalis, nullū

bonum distinctum à foelicitate est melius omni accidente naturali. Ens ergò supernaturale vel est supernaturalis foelicitas, vel est aliquid ad eam ordinatum, cuiusmodi sunt actus, per quos illam meremur, & habitus, atque auxilia ordinata ad eos actus eliciendos. Et hoc dicitur *supernaturale Theologicum*, quoniam ordinatur ad Deum, prout illum cognoscimus per fidem, hoc est, prout illum cognoscimus tanquam nostram foelicitatem supernaturalem; Neque hoc supernaturale produci potest proprijs viribus ab intellectu, aut ab alià potentià naturali, ne supposito quidem miraculo extrinseco. Quamuis enim ex.g. Doemon cognoscat euidenter resurrectionem mortui,

tui,

tui, quæ cognitio naturaliter fieri non potest; ea tamen non est supernaturalis in ratione entis; quia nō est perfectior omni cognitione possibili ex vi causarū naturalium, non est enim perfectior quàm sit foelicitas naturalis.

61 Et hæc est disparitas, cur intellectus. Quamuis non possit sine aliquà supernaturali confortatione elicere actum fidei, & alios eiusmodi, tamen suis viribus possit habere actus memoratiuos euidentis de suis cognitionibus supernaturalibus præteritis, & cur etiam voluntas possit elicere actum peccaminosum, essentialiter connexum cum aliquo supernaturali, qualis est actus infidelitatis; ad quē actum sine dubio Deus non

R s con.

concurrit auxilio speciali, adeò-
que supernaturali: Disparitas in
quam est, quoniam eiusmodi
actus non sunt perfectiores, quàm
alij, ad quos potest intellectus,
& voluntas concurrere nullo
supposito miraculo; quare hoc
ipsò, quòd ponatur miraculum
ad eos necessarium ex parte
obiecti, non egent hæ potentie
nouà confortatione ad eos eli-
ciendos: Secus est de actibus vir-
tutum supernaturalium, quip-
pè qui sunt aliquid perfectius,
quàm quidquid eiusmodi po-
tentie possint efficere sine mi-
raculo. Quòcirca potentie illæ
non habent ex parte suà satis
virium ad eos producendos.

62 Nunquam tamen po-
test euidenter intellectus co-
gnoscere suis viribus, obiectum
esse

esse supernaturale ne in ratione
quidem effectus. Probatur eo
argumento, quo S. Tho. osten-
dit 1. 2. q. 112. art. 5. neminem
posse cognoscere euidenter se
esse in gratià, quoniam, inquit,
nemo potest cognoscere euidē-
ter principium gratiæ, quod est
Deus, *qui vincit scientiam nostrā*
Iob. 6. Vbi S. Doctor non intel-
ligit de principio existendi, sed
de principio cognoscendi. Si-
quidem nomine gratiæ intelli-
gimus specialem participatio-
nem, & similitudinem diuinæ
naturæ: non possumus autem
hæc prædicata euidenter cogno-
scere, nisi habeamus conceptū
propriū diuinæ naturæ, cum
quo comparemus illud ens,
quod experimur in nobis. Si-
cuti nemo potest cognoscere

R. 6. quod

quòd Petrus sit similis Paulo, nisi habeat proprium conceptū Pauli, cum quo comparet Petrum. Similis inquam ratio probat, non posse euidenter cognosci naturaliter prædicatum supernaturalitatis. Nemo enim potest videre quòd A, est supra B, nisi videat quòd usque ascendat B: sed nullus intellectus creatus potest naturaliter videre, quòd usque ascendant vires naturæ creabilis, quippè quæ sunt infinitæ syncategorematicè; ergò nullus intellectus creatus potest videre quòd aliquid superet illas vires.

63 *Supernaturale* aliud dicitur, quòd ad substantiam, aliud quòd ad modum; quòd ad substantiam dicitur quando ipsa entitas rei est supernaturalis, veluti

visio beatifica: quòad modum,
quando ipsa res est naturalis,
sed ponitur modo supernatura-
li, vt v. g. resurrectio mortui: nō
est enim supernaturale, quòd
hic homo viuat, sed est super-
naturale, quòd viuat postquam
est mortuus. Si dantur relatio-
nes distinctæ etiam in ordine
ad præterita (de quare dicitur
in *libro de Incarnatione*) omne
supernaturale quòad modum
includit aliquid creatum super-
naturale quòad substantiam; ;
nam relatio rei ad illum modū
est aliquid supernaturale. Si ve-
rò non dantur; saltem omne
supernaturale, quòad modum
supponit aliquod decretū Dei
supernaturale nobis, quòad sub-
stantiam; quale esset illud, quo
decerneret: *volo Petrum viuere,*

post-

postquam est mortuus. Et quoniã modi essendi sunt duplicis generis, alij quidem physici, qui supponunt rem à se physicè distinctam, alij metaphysici, qui supponunt tantum aliquem gradum distinctum ratione; ideo aliquando apud veteres Theologos vocantur *supernaturales*, tantum quòad modum illi actus, qui sunt quidem secundum totam suam entitatem supernaturales, sed habent supernaturalitatem ex ratione specificà, & conueniunt in genere proximo cum alijs actibus naturalibus: ut v. g. credere Deo *super omnia*, dicunt esse supernaturale quòad modum, quia credere Deo in genere nõ est supernaturale, sed credere secundum illã differentiam specificã *super omnia*.

Non

64 Non benè probatur, a-
ctus naturales non distingui ex
obiecto à supernaturalibus eo
argumento; quoniam sicut er-
ga singula obiecta, quæ possunt
cognosci à bruto, debent etiam
esse possibles cognitiones hu-
manæ, & angelicæ, ita etiam
circa singula obiecta, quæ pos-
sunt cognosci naturaliter ab
homine, debent esse possibles
cognitiones propriæ filij Dei.
Non inquam valet hoc argu-
mentum; nam brutum, homo,
& Angelus sunt substantiæ di-
stinctæ: quòcirca esset magna
imperfectio hominis, ex.g. si ip-
se nullo modo posset cognosce-
re quæcumque cognoscuntur à
bruto: At Filius Dei, & nō filius
Dei, distinguuntur tantùm ac-
cidentaliter, imò in casu nostro
di-

di-

distinguuntur solùm secundùm
 variam considerationem ; nam
 idem homo, prout operatur per
 vires naturæ non consideratur,
 vt filius Dei, & prout operatur
 dependenter à gratiâ conside-
 ratur, vt filius Dei. Nihil autem
 est necessè, vt per potentiam il-
 lam, per quam potest operari
 actus nō possibiles nisi filio Dei,
 possit etiam operari circa ea
 omnia obiecta materialia, &
 formalia, circa quæ possunt o-
 perari aliæ potentie non pro-
 priæ filij Dei.

65 Et quidem potentie nō
 sunt *finis cui* operationum, sed
 sunt media instituta propter o-
 perationes, tanquam propter
finis qui, & propter substantiā,
 cui insunt, tanquam propter
finem cui. Si ergò illa substan-

tia

tia habet totam eam perfectionem operationum, nihil est necessè quòd hanc perfectionem habeat per talem potentiam. Neque dicas hoc ipsum pertinere ad perfectionem illius substantiæ, quòd scilicet circa omnia obiecta eliciat operationes supernaturales, atque adeò excellentiores; nam contra est, quia vt supra ostendi, *supernaturalitas* non est prædicatum primum, sed resultans ex alijs; pariter non est prædicatum primum, quòd *hic actus* egeat tali principio productiuo, sed priùs cõsideranda sunt prædicata actus secundùm se, tùm verò si ea sunt talia, vt superent vires potentia naturalis, requiritur gratia supernaturalis cõfortans, ad hoc vt eiusmodi operationes eliciantur.

cian-

ciañtur . Perfectio igitur operationum considerata antecedenter ad suum principium est mensura, propter quam datur perfectio potentiaë, & non è contrario datur potentia perfectior, vt operatio habeat hoc prædicatum, quod est *exire à potentia perfectiori* .

66 Aliud argumentum difficilius est pro eadem sententiã non distinguente actus naturales à supernaturalibus ex obiecto, quia scilicet nullum videtur obiectum supernaturalium, circa quod elici non possint actus naturales, & è contrario: quod argumentum latè prosequuntur doctissimi Recentiores. Verumtamen hoc argumentum probat, hos actus non distingui tantũ ex obiecto materiali, nõverò

rò probat nō distingui ex obiecto formali; quod re ipsà est, *distingui ex diuerso modo tendendi circa idem obiectum*: sicut etiã ex diuerso modo tendendi distinguitur visio coloris ab intellectione coloris; quoniam visio ex suo genere habet quemdam modum tendendi affixum colori; at intellectio habet modū tendendi generalem tam erga colorem, quàm erga alia entia. Et ideò obiectum formale potentiaë visuæ dicitur *color*, potentiaë verò intellectiuæ dicitur *ratio entis*, seu *veri* in communi.

67 In hoc ergo sensu probabilius censemus, actus supernaturales (loquendo de supernaturalitate *in ratione entis*) distingui ex obiecto à naturalibus

bis

bus: Probatur primò, quoniam ubi concilia definiunt nos non posse credere, sperare, & diligere sicut oportet ad salutem, sine dono Spiritus Sancti non satis commodè explicantur, ita ut intelligant, sicut oportet, hoc est dependenter à dono Spiritus Sancti, aliòquin inutilis esset, & indubitabilis ea definitio. Ergò intelligunt aliquod aliud prædicatum. Et confirmatur quoniã vix percipi potest, quomodo duo actus habeant eandem planè perfectionem in coeteris omnibus, & tamen quia alter est ab vno habitu, alter ab alio habitu, propter vnum ex his actibus mereamur vitam æternã propter alium æquè honestum, ac laudabilem nihil tale mereamur.

De-

68 Denique semper vrget
ea ratio à priori, quam diximus,
scilicet diuersitatem actuum
debere esse mensuram diuersi-
tatis principij, nec proinde pos-
se dari principia accidentaliter
essentialiter diuersa, nisi inue-
niatur aliqua diuersitas prima,
& fundamentalis in actibus. Ne-
que est difficile assignare diuer-
sum obiectum formale omnium
actuum supernaturalium à na-
turalibus; nam dilectio Dei su-
pernaturalis (vt ab hac incipia-
mus) licet moueri possit ab illis
ijsdem perfectionibus Dei, à
quibus mouetur dilectio natu-
ralis, & ex hac parte non diffe-
rat ab eà ex obiecto motiuo; ta-
men habet pro obiecto formali,
quòd ipsa expetit amicitiam Dei
supernaturalem; in illà enim

constituit vltimum finem, & perpetuam foelicitatem ipsius diligentis, & ideò est actus essentialiter pendens à fide, & spe; non enim possumus constituere vnicè nostram foelicitatem in eo, quòd vel non firmissimè credimus, vel non speramus. Et ita ait S. Thomas fuisse actum perfectæ caritatis desiderium illud Pauli; *cupio dissolui, & esse cum Christo*; neque supposità eleuatione naturæ possumus constituere nobis finem, amicitiam Dei naturalem, quippè quæ non est iam possibilis sicut fuisset in purà naturà; atque adeò non possumus amare Deum super omnia independenter ab errore, nisi per amorem supernaturalē. Error verò quippè qui non potest esse cognitio certissima, non potest dictare

etare honestum amorem super omnia excludentem omnes limitationes, & conditiones. Sed hæc vberius exponentur vbi agemus de caritate.

69 Spes pariter, & fides habent obiectum formale distinctū ab actibus naturalibus, vt patebit cum de illis agemus. Aliæ itidem virtutes, quando eliciūt actum supernaturalem, sunt diuersæ rationis ex obiecto formali ab illis virtutibus, quæ sub eadem denominatione eliciunt actū naturalem: Quamuis enim velint idem opus temperantia naturalis, ac supernaturalis; illa tamen quærit explicitè, vel implicitè complacentiã Dei conuenientem puris hominibus, & per quam Deus mouetur ad retributionem natu-

ra-

ralem . Hæc verò quærit complacentiam Dei conuenientem filijs Dei, & inclinantem ad retributiones supernaturales .

70 Accedit, quòd virtutes naturales amant illam honestatem, quæ est *ita operari dependenter à cognitione naturali dicente hoc esse honestum*, Virtutes verò supernaturales amant honestatem illam, quæ est, *ita operari dependenter à cognitione fidei obscurà, sed certissimà dicente hoc idem esse honestum*; atque adeò etiam ex hac parte habent proximum obiectum formale diuersum . Nec enim virtutes tendunt in obiectum primò intentionaliter sumptū, sed in illud, secundùm omnes cognitiones, per quas hîc, & nunc est in intellectu . Et ideo vlti-

ultimum iudicium practicum
semper est eidentissimum,
quia dicit *suppositis his cognitio-*
nibus, quas habeo, ita debeo ope-
rari quod iudicium est verum,
etiam quando illæ sunt falsæ;
innititur enim illis tanquam
obicctis, non tanquam præmis-
sis, adeoque vt existentibus,
non vt veris.

CAPVT IV.

*De auxilijs requisitis ad actus
supernaturalcs.*

71 **A**D omnem actum
bonum supernatu-
ralem requiritur gratia illumi-
nationis ex parte intellectus se-
cundum illud Pauli *non sumus*
sufficientes cogitare aliquid à no-
bis

bis, quasi ex nobis. Accedit definitio Tridentini sess. 6. c. 5. hæc autem illuminatio est entitatiuè supernaturalis; aliòquin non vocaretur à Concilio illuminatio Spiritus sanctis; posset enim prouenire etiam à naturà sine dono Spiritus sancti. Ratione huius gratiæ dicitur, bona volitio esse donum Dei, non tantùm quàtenus Deus præbet concursum supernaturalem ad illam cognitionē, cuius loco aliòquin eliceretur cognitio naturalis, sed quàtenus Deus ex speciali beneuolentià offert obiectum congruum. Constat id ex Augustino præsertim l. 83. quæstionum q. 68. quoniam, inquit, neque velle quisquã potest, nisi admonitus, & vocatus, siuè intrinsecùs, ubi nullus hominum videt

videt, siue extrinsecus per sermonem
sonantem, aut per aliqua signa
uisibilia, efficitur, ut etiam ipsum
velle Deus operetur in nobis. Cu-
ius rei manifesta ratio est, quo-
niam supernaturalitas ut cum-
que pertinet ad gratiam suffi-
cientem, quæ datur ex prou-
dentiâ generali; ergò aliqua alia
gratia est inuenienda, ratione
cuius bona volitio eorum, qui
re ipsâ benè operantur, dicatur
speciale donum Dei.

72 Et quidem hoc specia-
le donū non cōpletur per solā
propositionem obiecti extrinse-
ci ita ut post eam propositionē
quæcumque sequuntur æquē
sequantur in omnibus sine spe-
ciali fauore Dei. Aliòquin Aug.
non adeò magnificaret contra
Pelagium beneficium illius vo-

412 *Liber Secundus.*

cationis altæ, & secretæ, per quam credens discernitur à nō credente ex duobus audientibus eandem prædicationem, vel videntibus idem miraculū. Et ratio est, quoniā species naturales missę ab objecto extrinseco aliquādo quidem sunt tales, vt non excitent ex infallibili lege Dei cognitionem supernaturalem, quia non præbent sufficientem credibilitatem ad actum fidei; & in hoc casu si Deus confortet, & compleat illas itā vt sufficiant ad actum fidei, illud complementum est speciale beneficium illuminationis diuinæ.

73 Si verò sit eiusmodi apparentia exterior, quā positā datur ex infallibili lege Dei cōcursus supernaturalis interior

(nisi

(nisi enim hæc generalis lex admittatur, numquàm poterunt conuinci tanquam contumaces, qui posità sufficiente credibilitate non credunt, sicut oportet) adhuc est speciale beneficium concurrere potiùs ad hunc actum supernaturalem, quam ad illum. Quandoquidẽ lex illa generalis est quidem de tribuendà cognitione supernaturali, sufficiẽte ad actum fidei, non autem de tribuendà hac ità clarà, ità intensa, &c. Et ideò dicitur: *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Sed de hoc iterum in libro *de fide*.

74 Præter hanc excitationem intellectus datur etiã sempèr antè omnem actũ meritorium motio Dei præueniens

in voluntate, quam motionem August. vocat *vittricem delectationem*, & ideò libro 2. contra duas epistolas Pelag. c. 9. ait *Benedictio dilectionis est gratia Dei, quae fit in nobis, ut nos delectet, & capiamus, hoc est amemus quod praecipit nobis. In quo si nos nō praeuenit Deus, non solū non perficitur, sed neque incobatur in nobis.* Hæc gratia consistit in motibus primò primis, qui sunt amores quidam speculatiui, & inefficaces de bonitate obiecti consideratà secundùm se. Hi enim amores quò intensiores, & validiores sunt, eò magis inclinant volūtatem ad actum efficacem practicū & deliberatum: sunt autèm hi motus necessarij & non liberi quoniàm amant bonitatem ut

præ-

præscindentē à malitià . Itē sūt
omninò prærequisiti ex vniuer-
fali doctrinà S. Th. 1. 2. q. 9. ar. 4.
in corp. *docentis voluntatem in
primū motū prodire ex instinctu
alicuius exterioris mouētis.* Om-
nis enim inclinatio libera debet
fūdari in aliquà inclinatione na-
turali ex doctrinà eiusdē S. Th.

75 Probabile tamē est ,
hanc inspirationem voluntatis
esse quidem beneficium distin-
ctū ab excitatione intellectus ,
sed non esse speciale beneficiū
distinctum . Actus enim neces-
sarij voluntatis consequuntur
omninò ad mensuram cogita-
tionis , quæ est in intellectu .
Quòcirca nihil necessarium vi-
detur asserere, quod Deus in
hac re derogat legibus naturæ .
Perindē enim debemus Deo, si

dederit nobis cogitationem, vt
quatuor adhòc vt resultet amor
necessarius vt quatuor, quàm si
dederit nobis cogitationem, vt
tria, & (per possibile, vel im-
possibile) excitet in nobis a-
morem necessariũ, vt quatuor.
Confirmatur ex modo loquen-
di Cõciliarum, & Patrum; nãm
Tridentinum sess. 6. c. 5. pro eo-
dem videtur sumere beneficiũ
illuminationis, quæ pertinet ad
intellectũ, & *inspirationis*, quæ
pertinet ad voluntatem: ita vt
inquit, *tangente Deo cor hominis
per Spiritus sancti illuminationẽ
neq. homo ipse nihil omninò agat,
inspirationem illam recipiẽs, &c.*
Item Aug. tr. 28. in Ioannẽ per
illa verba Matt. 16. *Caro, & sã-
guis non reuelauit tibi, &c.* ex-
ponens illud Io: *nemo potest
veni-*

venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum, ait. Ista reuelatio ipsa est attractio: ramum viridem ostendis oui, & trahis illum: nuces puero demonstras, & trahitur. En quomodo totum beneficium attractionis constituat in solâ cognitione, quippè ad cuius mensuram attractio sequitur.

76 Etiam in appetitu sensitivo datur gratia quædam præueniens negatiua, dùm coercentur à Deo motus, qui possent impedire voluntatem bonam, quæ gratia consistit in impediendâ excitatione phantasmatum. Et hæc gratia potest esse per se ordinata ad bonum actum voluntatis. Potest etiam in appetitu sensitivo dari gratia positiua per excitatio-

S S REM

nem phantasmatis mouentis appetitum ad illud idem obiectum, quod est honestum. Sed hæc gratia non est per se ordinata ad bonum: quandoquidem actus honestus non est amor honesti materialitèr, sed formalitèr; *Honestum* verò *formalitèr* non attingitur ab appetitu sensitiuo; & ideò ille motus quantum est ex se, est inclinatio indifferens ad actum honestum, & non honestum.

77 Gratia excitans nō solum est necessaria ad actū bonum infidelibus, sed etiam fidelibus, & iustis. Nemo enim potest aliquid boni velle, nisi præueniatur bonā cogitatione non liberā, quam potuisset nō habere, si alitèr Deus res disposuisset. Habet tamèn illa plus ratio-

rationem gratiæ respectu eorū,
quibus minùs ea debetur, adeò
que plus respectu infideliū, quā
fidelium, plus respectu pecca-
torum, quā iustorum. Item
maior gratia entitatiuè requi-
ritur ad mouendos eos, qui sūt
minùs dispositi, cuiusmodi sunt
infideles, & peccatores.

78. Præter gratiam *excitā-*
tem, & præuenientem datur etiā
gratia *adiuuans, & cooperans,*
quæ dicitur etiā gratia *comi-*
tans. Item datur gratia *subse-*
quens. Aliquandò apud Aug.
dicitur præueniens omnis illa
gratia, quæ non supponit ali-
quod meritum nostrum, adeò-
que ità vocatur etiā primus
actus honestus. Nullum ini-
tium meritorium gratiæ potest
præcedere ex parte nostrà. *Itē*

nihil omninò potest præcedere totam gratiam, etiam incompletè, & remotè acceptam, quia illud, quod præcedit quodcumque sit, est gratia Dei, vel includit gratiam Dei. Potest tamèn aliqua occasio præcedere gratiam proximè, & completè acceptam, v. g. conuersio infidelium apud Indos potest pendere ab aliquà naturali occasione, per quam aliquis, etiam ex malo fine prædicet Euangeliū. Aliò qui nō censerentur Rei de omiffa aliorum salute, qui prædicare neglexerunt; ergò bona illa cogitatio interior, quam Deus tribuit, pendet ab illà extrinsecà occasione posità in alieno arbitrio. Et consentit Augustinus de bono perseverantiæ, cap. 14, dicens *habere quosdam*

in

De Diu. Gratià Cap. V. 421
in ipso ingenio diuinum naturali-
tèr lumen intelligentiæ, quo mo-
ueantur ad fidem, si congrua suis
mentibus vel audiant verba, vel
signa conspiciant.

CAPVT V.

An Gratià sufficiens omnibus de-
tur? ubi de potentià collectiuà
& disunctiuà, physicà, & mo-
rali, proximà, & remotà: Et
de illo effato facienti quod in
se est.

79 **Q** Vicunque habet liber-
tatem, habet sufficien-
tes vires ad non pec-
candum. Peccatum enim sup-
ponit præceptum, & Deus præ-
cipiens videt distinctè omnes
casus possibiles, ad quos præ-
cep-

ceptum extendi velit. Porrò si vult præceptum extendi ad casum, in quo videt mihi impossibilem obseruatiã illius, utique vult, & præcipit aliquod impossibile simpliciter, hoc est coniunctionem ex meã obseruantiã, & impotentiã obseruãdi; adeoque vult, & præcipit chimæram. Quapropter in ordine ad rem nostram inutilis est illa distinctio de *impossibili simpliciter*, & de *impossibili mihi*.

30 Neque valet respondere, illam impotentiam non excusare, quia est culpabilis, cum sit poena vel peccati actualis, vel originalis. Nam contra est primò, quia tota illa culpa, & poena præcedit dictamen conscientie, per quod ego hic, & nunc

cognosco me obligari ad non peccandum. Non possum autem cognoscere hìc, & nūc me obligari ad id, quod hìc, & nūc est mihi impossibile. Et ita ille, qui ægrotat ex proprià culpa, non potest nouo præcepto obligari à Principe ad militandum. Quia præceptum illud esset planè inutile; quod est contrà essentiam præcepti.

Denique hùc spectant quæcūque diximus tum ad probandā nostram libertatem in singulis actibus deliberatis, tum ad ostendendum peccato originali naturam non esse eneruatam in proprietatibus debitis, tum denique ad probandum negationem cogitationis congruæ, quā congrua est, nunquā esse poenam peccati præteriti.

81 Ne-

81 Neque verò datur vnquam, aut dari potest necessitas disiunctiua in aliquo instanti ad plura peccata. Hinc enim sequeretur placere Deo efficaci voluntate beneplaciti, vt ille homo peccet hic, & nunc. Ergò esset inhonestum non peccare. Inhonestum enim est facere id, per quod frustretur Dei voluntas, atque ità Deus non sit Deus. Rursùs non solùm homo tenetur non facere hoc, vel illud peccatum, sed tenetur seruare perfectam innocentiam; si enim ad hoc non tenetur; ergò non intelligitur *peccare vt sic* per hoc, quòd intelligatur *peccare vt sic*. Ille enim peccat, qui facit id, quòd non facere tenetur.

82 Confirmatur primò, &

ex-

explicatur, non enim potest intelligi, quòd aliquis non teneatur ad totum id, ad quod tenetur; sed totum id, ad quod tenetur nō est, nisi perfecta innocentia, & negatio cuiuslibet peccati. Ergò ad hanc tenetur quilibet homo: & tamen nemo potest teneri ad id, quod est sibi impossibile, vt ostendimus. Ergò perfecta innocentia est illi homini possibilis.

83 Confirmatur secundò, hæc eadem ratio; nam quicumque obligatur ad aliquid, obligatur ad illud in sēsu cōposito cum omni alià obligatione, quam habet. Aliòquin obligaretur disiunctiuè, & sic posset impunè omittere alterutrum. Ergò homo in sensu composito cum obligatione abstinendi ab

om-

omnibus peccatis præter peccatum A obligatur abstinere à peccato A. Ergò obligatur ad id, quod est sibi impossibile in sententià aduersariorum.

84. Neque etiam dari potest necessitas physica peccandi in aliquà latitudine temporis. Primò probatur, quoniã Deus esset author illius necessitatis. Ergò vellet omne id, quod est cum illà necessariò cõnexum; Ergò non posset amare perfectam innocentiam illius hominis, quippè obiectum impossibile in sensu composito cum eo, quod ipse Deus efficacitèr vult. Ergò recurrit illud argumentum, quòd hic homo non intelligitur peccare, vt sic per hoc, quod intelligitur peccare vt sic: nec obligaretur illo præcep-

De Diu. Gratiâ Cap. V. 427
cepto Christi: *noli amplius peccare*.

85 Cōfirmatur primò, quoniàm, vt probabimus in materià de charitate, non possunt dari in tempore infinita exercitia libertatis distincta, ac proindè, si daretur hæc necessitas disiunctiua, deberet aliquandò assignari vltimum exercitium libertatis, in quo supposità innocentia præcedente homo esset physicè necessitatus ad peccandum, quod iam probauimus implicare.

86 Confirmatur secundò, quoniàm omnis necessitas disiunctiua debet tandèm reduci ad necessitatem determinatã conditionalem faciendi vnum, si non fiat aliud. Ergò omnis necessitas disiunctiua est talis,
vt

vt sit assignabile aliquod instās,
 in quo sint determinatę vel de-
 terminabiles omnes alię partes
 disiuncti distinctę ab A, ex. gr,
 ad hoc, vt si illę non dentur, de-
 tur necessariò A. Cęterùm sicut
 nō est intelligibile, quòd aliquis
 obligetur disiunctiuè morali-
 tēr pro hoc, vel illo tempore,
 & tamen non obligetur vnquā
 pro aliquo tempore determi-
 nato, vt alibi videbimus, itā
 implicat, quòd natura ipsa ob-
 ligetur physicè ad aliquem ef-
 fectum disiunctiuè ponendum
 pro aliquo tempore; & tamèn
 quòd neq; vnquàm obligetur
 determinatè ad illum ponen-
 dum, neque obligetur ad hoc
 determinandum.

87 Et quādòquidem datur
 duplex potentia; alia, quę dici-
 tur

tur *physica*, sine quâ implicat contradictionem poni effectū, alia, quæ dicitur *moralis* non quatenus *morale*, significat mores & honestatem, in qua acceptione modò loquuti sumus, de obligatione morali; sed quatenus est talis potentia, sine qua effectum poni non est quidem absolutè impossibile, sed adeò difficile, atq; improbabile, vt re ipsà nunquam ponatur, adeòque potentia *physica* sine *moralis* nullum præbet fundamentum prudentis spei, vel formidinis, sed in ordine ad mores humanos perindè æstimatur, ac si nulla potentia esset; quando, inquam, datur hæ duæ potentię in ordine ad operandum, asserimus quemlibet hominem a habere vires sufficientes

tes non solum physicè, sed etiã moralitèr ad consequendam salutem.

88 Id autèm probatur secũdũm duplicem partem, primò quatenus contrà eos, qui negãt gratiam sufficientem distinctã ab efficaci, ostẽdemus aliquos, qui peccant, posse non peccare. Et hũc spectat illud Matt. 23. *quoties volui cõgregare filios tuos, sicut gallina cõgregat pullos suos, & noluiisti!* non enim dicitur velle aliquid, qui non ponit omnia media sufficientia moralitèr, sine quibus videt illud fieri non posse. Item illud Is. 5. *quid est quod debui ultrã facere vinee meae, & non feci?*

89 Secundò quatenus à nobis asseritur hæc potentia moralitèr sufficiẽs in omnibus ad-

ul-

De Diu. Gratiâ Cap. V. 43
ultis. Et hoc habetur ex illo
Eccl. 15. *non dixeris per Deum*
abest; at verò per Deum abes-
set, si nō daret quod moralitèr
sufficit ad apprehendendam
iustitiam, de quo ibi est sermo.
Cōfirmatur ex Trid. sess. 6. c. 3.
in diuino auxilio, inquit, firmissi-
mam spem collocare, & reponere
omnes debent. cur autèm debēt,
si sciant Deum negare multis
auxilium moralitèr sufficiens!
Accedunt Patrum testimonia,
quæ utpotè ab alijs congesta
pro nostri Instituti breuitate
prætermittimus.

90 Hæc gratia sufficiens
datur primò quidem omni-
bus iustis, vt habetur ex Conc.
Arausic. can. 22. *Hoc secundum*
fidem Christianã credimus, quod
accepta per baptismum gratiã
om-

*omnes baptizati Christo auxiliã-
re, & cooperante omnia, quæ ad
salutem pertinent, possunt, & de-
bent, si fidelitèr laborare velint,
adimplere. Confirmatur ratio-
ne; nam gratia est vera amici-
tia cum Deo. Pertinet autèm,
ad debitũ veri, & sinceri amici
non constituere alium amicum
in necessitate morali recedendi
ab amicitia.*

91 *Rursus hæc gratia mora-
litèr sufficiens datur etiam om-
nibus peccatoribus ad resurgẽ-
dum, si superuiuant pro aliquo
notabili tempore. Probatur ex
secundà Petri tertio: patientèr
agit Deus propter vos, nolens ali-
quem perire, sed omnes ad pœni-
tentiam reuerti. Item ex Pro-
pero ad obiectionem 25. Vin-
centianam: nemini correctionis
adi-*

adimit viam, nec quemquam boni
possibilitate dispoliat. Non tamen
omnes peccatores habent sem-
per gratiam proximam sufficiē-
tem datam; sed vel datam, vel
oblatam, hoc est habent gratiā
ad aliquod bonum opus, quod
si facerent, Deus daret illis gra-
tiā proximam sufficientē ad re-
surgendum. Imò probabile est
Deum, qui est *adiutor in oppor-
tunitatibus*, numquam negare
sufficientem, excitationem su-
pernaturalem, quoties occurrit
aliquod obiectum proportiona-
tum, si videt illam cogitationē
fore vltimam vitæ illius homi-
nis. Sic enim ampliùs de diuinā
misericordiā sentimus, & me-
liùs saluatur quomodo verum
sit illud quod Deus dicit: *ego
sum ad ostium, & pulso.*

92 Hæc gratia saltem obla-

T ta,

ta, & moraliter sufficiens ad salutem datur etiam omnibus infidelibus, pro quibus omnibus mortuus est Christus, secundum illud Pauli 1. ad Tim. 2. *Vnus est Deus, vnus & mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Item in eadem ad Tim. 4. *Speramus in Deum viuum, qui est saluator omnium hominum, maxime fidelium.* Nec sufficit responsio dicentium Christum mortuum esse pro omnibus, quantum ad pretium mortis, non quantum ad applicationem; nam æquè in hoc sensu posset dici mortuus pro Dæmonibus. Accedunt Patrum testimonia, quæ latè à recentioribus adducuntur.

93. Et sanè si Christus nullo modo mortuus esset pro infidelibus, ita vt ne gratiam quidem
phy-

physicè sufficientem illis impetrasset, vt aduersarij contendūt, non peccarent illi infideles, qui proposita sufficienter exteriùs fide, non credunt; nec enim haberent vires interiores ad credendum. Quòd si aliquandò S. Augustinus, & S. Thomas asserunt in aliquibus defectum, gratiæ sufficientis esse poenam, peccati saltem originalis, explicandi sunt vel de gratià sufficienti, quæ deest paruulis morientibus sine baptismo; non verò de gratià sufficienti, quæ desit adultis ad vitandas poenas Inferni, atque adeò ad consequendam vitam æternam, quæ cum hac vitatione coniungitur necessariò in adultis; vel de gratià sufficienti proximè; non autem de gratià sufficienti re-

motè. Quòd enim ex peccato præcedenti, præsertim ex solo originali, non existiment negari vires sufficientes adultis ad vitandam damnationem æternã, ex alijs eorum dictis apertè colligitur.

94 Quòd si Christus impetrauit omnibus auxilium physicè sufficiens, vtique impetrauit sufficiens etiam moraliter; aliòquin non fuisset verum beneficium; quippè à nemine prudenter desiderabile; vtpotè nullam præbens spem salutis, & augens reatum, Ideò verum est illud axioma: *facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam intelligendo, quod in se est, independenter nō ab omni gratiã, sed à gratiã supernaturali.* Ita S. Th. q. 14. de veritate ar. 1. ait

ait si aliquis in syluis nutritus ductum rationis naturalis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissimè est credendum, quod Deus ei, vel per internam inspirationem reuelaret mysteria, vel ad eum prædicatorem dirigeret.

95 Hęc dispositio, quamuis habeatur ex viribus gratiæ per Christum, sine quo nihil obtinemus utile ad salutem, non est tamen supernaturalis, nec meritoria alicuius supernaturalis boni: omne enim meritum, & omne supernaturale incipit à fide, vt ostendemus in tractatu de Caritate. Nec tamen illa dispositio antecedens est merè negatiua, & tanquam remouens prohibens: nec enim sufficeret ad impetrandam infallibiliter gratiam proximam sufficientem,

T 3 quod

quod homo prò toto aliquo tē-
pore dormiret, sed ad eam gra-
tiam supernaturalem obtinen-
dam valdè conducunt actus
naturales honesti.

96 Et ideò S. Thomas 1.2,
q. 189. ar. 6. docet si aliquis in
primo instanti rationis conuer-
tatur in Deum tanquam in
finem, eū obtinere gratiam, per
quam iustificetur; quod porrò
non potest intelligi de conuer-
sione in Deum tanquam in fi-
nem supernaturalē; Quis enim
putet D. Thomam credidisse,
omnibus planè pueris in toto
mundo Deum in primo instan-
ti vsus rationis infundere cog-
nitionem supernaturalem, & suf-
ficientem ad actum fidei? In-
telligendus ergò est, vt intelli-
gunt præstantissimi Thomistæ,
quod

quòd si cōuertatur ad bonum honestum, constituendo illud sibi finem naturalem, Deus deinde tribuat illi cognitionē sufficientem supernaturalem; ergò in sētentià S. Th. illa positua conuersio naturalis ad bonū prodest in ordine ad obtinendam gratiam supernaturalem. Hoc idem videtur elici ex Paulo dicente veteres Philosophos fuisse inexcusabiles, quia cum eognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, & gratias egerunt. Vbi vides semper requiri non puram carentiam peccati, sed aliquam actionem honestam positiuam.

97 Et ratio à priori est, quoniam pura abstinentia à peccato præscindendo ab hoc quod sit honesta, & laudabilis, non

magis placet Deo si sit libera, quam si sit necessaria. Vtraque enim habet æquale bonum, negatiuum; ergò non deberet magis requiri tanquam infallibiliter trahens donum gratiæ supernaturalis, quòd homo habuerit diuturnam innocentiam liberam, quam quòd habuerit diuturnam innocentiam necessariam (qualis est in infantia, vel in amentia) si eiusmodi innocentia in ordine ad hunc finem non consideraretur, nisi vt mera exclusio mali. Quod confirmatur; nam aliòquin si requireretur longa carentia peccati grauis libera præscindendo ab hoc quod esset honesta, nec ne, sequeretur, quòd ex infallibili Dei lege, melius esset dispositus in ordine
ad

ad consecutionem gratiæ supernaturalis homo, qui fecisset plurima peccata venialia sine vlllo actu bono, quam homo, qui ex defectu libertatis, aut aduertentiæ, nullum fecisset peccatum, neque mortale, neque veniale, alter enim haberet longam innocentiam liberam, alter non haberet. Nee dicas requiri longam innocentiam liberam etiã à peccatis leuibus; nam hæc est moraliter impossibilis; ergò si ea requireretur, non vitaretur illud absurdum, quod non esset in potestate morali infidelium vitare pœnas inferni.

98 Dicunt aliqui, bona opera naturalia connecti cū collatione gratiæ supernaturalis, nō tāquã merita, sed ex pacto inito à Deo cum Christo; sicut ex simili pacto

T s cto

cto connectuntur cum gratia habituali actiones Sacramentales. Sed hæc doctrina, nisi magis explicetur, nō satisfacit; nam quoniam illæ actiones Sacramentales nullam habent de se connexionem cum gratia, nemo prudens eam connexionem suspicaretur, nisi ex reuelatione Dei. At bona opera naturalia esse infallibiliter connexa cum collatione gratiæ proximè sufficientis ad iustificationem, colligunt Scholastici ex ipsa bonitate Dei, & ex rei congruitate; ergò ideò colligunt, quia talia opera possunt prudenter mouere Deum ad dandam gratiam; ex quo videtur inferri quod sint merita de congruo.

99 Nec etiam soluirur difficul-

ficultas ab ijs Recētioribus, qui dicunt per ea bona opera hominem non mereri gratiam, sed mereri illas occasiones externas, quibus Deus ex generali elevatione naturæ affixit infallibile collationē gratiæ, ex.c.prædicationem exteriorē, &c. nā contra est, quia non merentur illas occasiones externas secundum puram bonitatem physicam, quā hæ habent: hoc enim modo non sunt æstimabiles, neque optabiles, adeòque non possunt esse præmium; ergò merentur illas tanquam bonas: ex connexionē illa, quam habent cū gratià per infallibilem legem Dei. At idem est mereri A, ac mereri B, tanquam infallibiliter trahens A. aliòquin poterit dici, quod aliquis per leuif-

simū opus naturale mereatur nō quidem donum perseuerantiæ, sed mortem, dum est in statu gratiæ, quippè quæ mors est ali- quod naturale.

100 Dicimus ergò bona opera naturalia ante fidem cō- ducere aliquo modo positiuè ad collationem gratiæ superna- turalis sufficientis. Et quando SS. Patres videntur secus loqui, manifestè agunt non de gratià sufficienti, sed de gratià efficaci, & congrua, quā Semipelagiani cōtendebāt dari ex meritis præ- cedentibus, & non ex mera Dei liberalitate, nè aliòquin Deus esset acceptor personarū. Quo- modo autem bona opera na- turalia habeant hanc cōnexio- nem, & non vt meritum con- gruum, sic explicamus. Si post
pec-

peccatum originale natura nō
fuiſſet redempta, debuiffent ho-
mines habere vires ſaltem phy-
ſicas ad vitandam poenam ſen-
ſus æternam. Imò veriſimile
eſt, quòd ex Dei miſericordia
habuiſſent etiam vires morales.
Si ergò feciſſent multa bona
opera naturalia, vtique per ea
meruiſſent, vt Deus abrumpe-
ret illis vitam, atque ita, vt eos
auferret ex periculo commit-
tendi peccatum mortale; & ſic
incurrendi in poenam æternam
ſenſus. At poſtquam Chriſtus ob-
tinuit iterū eleuari naturam ad
finem ſupernaturalem, coniun-
cta fuit ex lege Dei extrinſecà
ſed inſallibili vitatio Inferni in-
adultis cum conſecutione vi-
ſionis diuinæ; & quoniam me-
rita naturalia non extendūtur
ad

ad

ad hanc, ideò neque possunt
extēdi ad illam. At Christus no-
luit quòd per accidens eius be-
neficium posset aliquibus in-
culpabiliter nocere; ideòque
impetrauit à Deo, vt quoties da-
rentur ea opera bona naturalia,
per quæ posset quis in naturà
lapsà non eleuata mereri vita-
tionem inferni, Deus ex meritis
ipsius Christi daret gratiam suf-
ficientem ad obtinendam vita-
tionem Inferni quamuis con-
nexam cum supernaturali bea-
titudine. Et hoc modo cōmodè
explicatur illud pactum cum
Christo initum per aliquam cō-
gruitatem, quæ nō includat me-
ritum congruum gratiæ super-
naturalis.

101 His positis facilè expli-
catur quomodo Daniel cap. 4.
sua-

suaserit vtiliter Nabucodonosori
vt eleemosinis peccata redime-
ret, quæ tamen eleemosinæ, vt-
potè erogatæ ab homine infi-
deli, erant actiones merè natu-
rales. Animaduertendum quo-
què est in hac re quomodo sit
explicandum quoddam effatū
S. Thomæ, qui 1. 2. q. 114. ar. 3.
loquens de bonis operibus no-
stris prout præcisè oriuntur à
libero arbitrio, & sic prout sunt
aliquid naturale, ait: *est ibi con-
gruitas propter quamdam equa-
litate[m] proportionis: videtur enim
congruum, vt homini operanti se-
cundum suam virtutem, Deus re-
compenset secundum excellentiã
sue virtutis.* Negat quidem ibi
S. Thomas congruitatem non
tamen eam negat, vt patet in
verbis citatis, ex defectu operis,
fed

fed

sed ex indignitate agentis Deo inuisi, propter peccatum antecedens: hanc verò Deus indignitatem remittit ex meritis Christi.

102 Igitur quamuis opera illa non habeant congruitatem meriti in ordine ad præmium supernaturale in eo sensu, vt vel totaliter, vel partialiter commensurentur cum illo, habent tamen aliam congruitatē, quam agnoscit D. Thomas in prædictis verbis. Et hæc congruitas in eo sita est primò quidem quod congruum est Deo vt sua liberalitate, eleuando genus humanum ad maximum bonum. Et hæc congruitas fundatur in ipsa bonitate diuina, & nullo modo in merito nostro. Rursum congruum est Deo, vt,
quan-

quandò non vult omnes proxime eleuare ad tale bonum, seligat potius illos, qui secundum suas vires melius operantur: non quia id ipsi mereantur positiuè; sed quia congruum est Deo seligere potius meliores, quam minus bonos. Eodem modo si Rex ex sua humanitate vellet ducere vxorem aliquam ex priuatis subditis; congruum esset, vt eligeret melius moratam, non quia foemina illa per tales mores meruisset connubium regiũ, sed quia supposita illa liberalitate decreta in genere, prudenteraget rex si meliorem seligat in illa classe.

103. Constat possibilem esse aliquam tentationem supra id, quod possumus; id enim infert Chrysost. hom. 24. ex illo Pauli

pri-

primà ad Cor. 10. *fidelis est Deus qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, ex quo testimonio duo inferuntur: alterum est, hanc tentationem simpliciter dari posse; aliòquin nulla esset fidelitas Dei in ea impedienda, sicut non est fidelis in impedienda chimæra: alterum cum ea tentatione posse peccari; Aliòquin nullum esset Dei beneficium in ea non permit-tenda. Cum ergò nulla tentatio auferat omnino libertatem resistend, vt probat S. Thom. 2.2. q. 77. art. 7. & q. 89. art. 3. sine qua libertate non daretur peccatum; ideò certum est dari aliquam aliam potentiam ad operandum vltra libertatem vt sic, adeòque vltra potentiam physicam, de qua alia potentia aliquan-*

qua
tur
rali
& c
tui
gi
fiste
spe
eis
scil
spe
pos
re
tia
tal
dis
tur
ne
com
mo
tia

quando scripturæ, & PP. loquã-
tur: & hæc est illa Potentia mo-
ralis quã supra nominauimus;
& de qua disputare nunc insti-
tuimus. Quandò ergò Theolo-
gi asserunt neminem posse re-
sistere *tentationi graui*, sine
speciali gratiâ Dei, hæc ipsa ab
eis dicitur tentatio grauis, quæ
scilicet huiusmodi est, vt sine
speciali Dei confortatione non
possemus moraliter illi resiste-
re.

104 Non requiritur poten-
tia moralis ad peccatum mor-
tale. Constat id primò ex supra-
dicto loco Pauli, vbi non vide-
tur loqui de tentatione, in ordi-
ne ad peccatum leue. Secundò
constat ex eo quod Damnati
mortaliter peccant sine poten-
tia morali non peccandi. Aliò-
quin

quin illa potentia reduceretur ad actum identidem in tota æternitate. Tertiò, quia certum est apud Patres, & Theologos, esse beneficium Dei; vt quispiã possit obseruare moraliter omnia præcepta grauiam per totam vitam. Sed beneficium non est necessarium; ergò posset homo carere ista potentia: sed necessitas moralis disiunctiua peccandi aliquandò, importat necessitatem moralem determinatam peccandi in vltimo exercitio illius temporis, vt infra constabit; ergò hæc moralis necessitas dari potest in ordine ad peccatũ mortale, patrandũ pro aliquo certo instanti.

105 Neque dici potest id euenire posse in naturã lapsã in pœnam peccati originalis,

non

non autem in naturà pura. Hac enim distinctione vtì nequeunt quicumque nobiscum asserūt , naturam lapsam non distingui à pura per vllum defectum vitium naturaliter debitarum . Est verò in hac re magna difficultas, quoniam omnis lex non solum positiua , sed multò magis naturalis debet esse in bonū communitatis; aliòquin natura esset mala exigendo talem legē. Et porrò lex fertur non in bonū forentis , sicut præceptum domini erga mancipium ; sed in bonum subditorum . Et vniuersaliter certissimū est illud principium *ea sunt inhonestà , quæ expedit esse inhonestà*. Quo principio sublato magna daretur ansa opinioni Caliclis apud Plat. in Gorg. vbi disputat omnem

nem

nem legem esse naturæ contrariam, vtpotè ortam ex solo placito potentiorum; & Philosophiam esse ingeniorum corruptricem, vtpotè quæ ratiocinetur ad legem, non ad naturam. Neque tandem habemus aliud principium, quam prædictum, ex quo solui possint omnes quæstiones moralis Philosophiæ, vel Theologiæ super honestate, vel inhonestate naturali cuiuspiam obiecti. At melius esset legem naturalem non extendi ad casum, in quo eius obseruantia fit moraliter impossibilis; ergò re ipsa non extenditur ad talem casum.

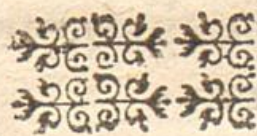
106 Hæc tamen obiectio soluitur si consideremus non esse vtile, vt excipiantur à lege illi casus in ordine ad quos licet

lex

lex non fuisset ferenda, tamen
nisi illos comprehendat, fiet
inutilis in ordine ad alios casus.
Ita in re præfenti. Cum enim
moralis impotentia non sit ali-
quid euidens, & sub claram ex-
perientiam cadens, sicut est im-
potentia physica, utique homi-
nes plerumque in rebus diffici-
libus sibi blandirētur fingentes
impotentiam moralem, ubi nõ
esset, ac proinde committerent
sine scrupulo innumera scelera
contra legem naturæ, maximè
perniciosa reip. Satius ergò est,
vt sciant se in omnibus casibus
teneri quoties habent simplici-
ter libertatem.

107 Hoc tamen est discrimen inter legem naturalem, & positivam, vt quoniam illa prohibet obiecta multò magis noxia

xia reip. quam hæc, extendat
proindè iustè suam prohibitio-
nè ad casus longè difficiliore
ad quos bonum est legem posi-
tiam non etendi; quia grauius
esset nocumentum frequentia
inhonestatis ex frequenti voli-
tione; quam aliqua maior fre-
quentia talium actionum
ex eo quòd in illis ca-
sibus difficilli-
mis prohi-
bean-
tur.

CAPVT VI.

*Explicatur quid, & quotuplex sit
necessitas moralis; quid proba-
bilitas, & earum radix: & de
disiunctiuà necessitate condi-
tionali actuum liberorum, tum
quòad bonum, tum quòad ma-
lum, & de triplici causà natu-
rali, artificiosà, & fortuità.*

108 **D**ifficultas est in hac
re quoniam multa
sunt moraliter necessaria deter-
minatè; & tamen vna pars po-
nitur ante aliam, vt v.g. est mo-
raliter impossibile, quòd aliquis
fortuitò semper iaciat talos fe-
rentes idem punctum, & tamen
in quolibet iactu id est morali-
ter possibile: quo posito sic li-

V cèt

cet argumentari: Est moraliter possibile quòd aliquis decies, ex.g. iaciat fortuitò idem punctum; Sed iste euentus antecedens nihil influit in euentum futurum, ac proindè uon reddit illum difficiliorem; ergò in sensu composito cum hoc euentu, erit moraliter possibilis alius similis denarius iactuum, & sic deinceps. Præterea est possibile moraliter, quòd tali millies iacti, ex.g. ferant hanc numero seriem pūctorum, quam ferunt de facto. Sed hæc numerò series, ità omninò ordinata nihilò facilior est, quàm series punctorum semper vniformium; ergò etiam illa est moraliter possibilis. Minor probatur, nam sicùt vnum punctum nō est facilius, quàm aliud; ità vnica series indiui-

diuidua punctorum non est facilior, quàm alia quæcumque determinatè accepta. Sed perinde est vnica series ex innumeris physicè possibilibus illa, quæ de facto cecidit, quàm illa, quæ contineret puncta semper vniformia; ergò illa non est facilior, quam ista.

109 Et quidem si hoc argumentum interiùs penetretur, vtique probat, fuisse moraliter possibile, vt ex fortuito colorũ iactu exirent picturæ Raphaëlis, & ex fortuito literarum iactu Ilias Homeri: quod tamen falsũ esse cunctis hominum mentibus insitum est à naturà. Vt ergò difficultatem soluamus, primò asserimus causas liberas, ita esse à naturà constitutas, vt siuè detur, siuè non detur prædeter-

minatio physica, non sit possibile quòd Deus videat eas semper in quibuscumque circumstantijs possibilibus, quantumuis inæqualibus, eodem modo operaturas: Ita enim debuerunt à naturà constitui, sicut expedit ad dominium Dei, & ad bonū Vniuersi. At ad dominium Dei expedit, vt quælibet creatura libera in aliquibus casibus possibilibus esset malè operatura, ad hoc, vt agnoscat tanquã Dei beneficium hoc, quod est non fuisse positam in illis circumstantijs, in quibus & foelicitatē perdidisset, & miseriam incurrisset. Item bonum est ad dominium Dei, quòd quælibet creatura in aliquibus circumstantijs esset benè operatura, etiam seruata libertate ad peccan-

candum, ad hoc vt Deus non
ablata naturali libertate, possit
illam creaturam ad virtutem,
atque adeò ad foelicitatem ex-
tollere; ergò bonum est ad do-
minium Dei, esse hanc disjunc-
tiuam necessitatem conditio-
nalem, vt quaelibet creatura li-
bera si poneretur in aliquibus
circumstantijs operaretur benè,
si in alijs malè.

110 Item hoc ipsum spectat
ad bonum Vniuersi; nam finis
totius vniuersi est foelicitas re-
rum intellectualium; quæ foeli-
citas sita est in scientià, atque
adeò in cognitione causarum.
Causæ autem dignoscuntur per
effectus, & quoniam tria sunt
causarum genera, necessaria,
artificiosa, fortuita; debuerunt
dari effectus indices singularū

eiusmodi causarum. Si ergò esset possibilis causa libera, quæ in omnibus circumstantijs operaretur eodem modo, siuè esset libera artificiosa, siuè libera fortuita, non esset dignoscibilis à necessaria, adeòque mutaret argumentum ductum ab inductione, quod est præcipuum fundamentum humanæ scientiæ; tota enim inductio in eo versatur, vt per illam, & dignoscantur causæ necessariae à liberis, & hoc semel cognito ex effectibus præteritis conijciantur certò futuri in causis primi generis.

III Et hanc rationem indicauit S. Thomas 2.2.q.95.ar.5. in corp. vbi ait, *alià ratione disponuntur à diuinà prouidentia motus, & situs coelestium corporum,*

¶

& alià ratione euentus cōtingentium futurorum, quia illa disponuntur secundum rationem necessitatis, & semper & eodem modo proueniunt; hæc autem secundum rationem contingentia, ut variabiliter contingant. Et hinc S. Th. infert non posse contingentia præuideri in constellationibus, tanquam in signis à Deo constitutis.

¶ 112 Hæc secunda ratio probat insuper naturam exigere, ut causæ liberæ non solum præuideantur à Deo, conditionaliter alio, & alio modo operaturæ in alijs, & alijs circumstantijs, sed ut re ipsa in illà varietate circumstantiarum ponantur, atque adeò aliter, & aliter operentur, ut per hoc discerni possint à necessarijs. Et quoniam,

V 4 vt

vt indicauimus, causæ liberæ aliquem effectum operantur artificiosè, hoc est illum intendendo, & cognoscendo se ritè operari ad illum ponendum; alium verò effectum operantur fortuitò, hoc est, vel illum non intendendo, vt fossor, qui inuenit thesaurum; vel non cognoscendo peculiarem aptitudinem mediij, quod ponunt in ordine ad talem effectum, vt lusor, qui iacit punctum sibi opportunū; ideò debuit dari exterius discerniculum inter illas causas.

113 Causæ enim, quæ operantur ex arte, debuerunt operari, vel cū aliquà difformi uniformitate, in quà consistit pulchritudo, & quæ separat illas causas, per secundum prædicatum à fortuitis, per primum à
ne-

necessarijs: vel cum applicatio-
ne plurimarum rerum aptè co-
hærentium ad eundem finem,
qui non soleat frequenter con-
tingere; & in hoc pariter, se-
cunda pars separat causas istas
à necessarijs, prima à fortuitis.
Causæ verò fortuitæ debuerunt
habere effectus varios carentes
supradictis prædicatis; ideò per-
tinet ad prouidentiam Dei tan-
quam ad authorem naturæ nō
permittere, vt causæ fortuitæ o-
perentur cum tantà difformi
vniformitate, vel cum tantà co-
herentià plurium effectuum ad
eundem finem, vt non possit
intellectus humanus discernere
causas fortuitas ab artificiali-
bus: Quas discernere necessariū
fuit, præsertim ad scientias pra-
cticas; quandò quidem causæ

liberæ operantes ex arte, operantur plerumque eodem modo in similibus circumstantijs, & ideò ex præteritis possunt cõijci probabiliter futura, in quo fundatur vniuersa politica, rhetorica, & iuris prudentia: secùs verò causæ fortuitæ.

114 Cum ergò Deus videat innumeras cogitationes possibiles, per quas ille, qui sæpe iecit talos ferentes idem punctum, sit impressurus talis in nouo iactu impetum effectiuum alterius puncti, debuit Deus, vt author naturæ dare lusori vnã ex huiusmodi cogitationibus. Quocirca hæc necessitas moralis reducit tandem ad necessitatem physicam: sicut est physicè necessarium, quòd non omnes in ciuitate inclinentur efficaciter
ad

De Diu. Gratià Cap. VI. 466
ad eandem artem. Hæc ta-
men dicitur necessitas *moralis*,
& non *physica*; quia non est ne-
cessitas *physica* respectu vnius
indiuuidui determinati, sed po-
test Deus sine miraculo non fa-
cere id, quod facit, hîc, & nunc,
& in hac specie atomà, dum-
modo faciat aliud æquale in
genere, in ordine ad illud bonū
vniuersi.

¶ Præter hoc genus ne-
cessitatis *moralis* datur alia ne-
cessitas *moralis* orta, vel ex ma-
ximà inclinatione necessarià
ad vnum obiectum delectabile,
vel ex maximà auersatione ne-
cessarià ab aliquo obiecto mo-
lesto. Hæc enim inclinatio, &
repugnantia potest esse tanta,
vt nulla prudens formido oriri
possit in ordine ad casus hu-

manos, nè aliquis sit contra illā
operaturus. Et hæc moralis ne-
cessitas semper reducitur ad a-
liquem casum determinatum,
quia si potui vincere A, & eo
victo nihil plūs difficultatis ha-
beo ad vincendum B, quàm
habuerim ad vincendum A, po-
tero vincere etiam B, & sic de-
inceps. Hæc ergo impossibili-
tas moralis nascitur ex eo quòd
vincendo A, consumpserim
tantàs vires, vt longè molestius
sit vincere B, quàm fuerit vin-
cere A; ad quā molestiam vin-
cendam non sufficit habitus cō-
tractus ex actibus præteritis;
quoniam habitus dat facilitatē
ad actus similes, non ad dissimi-
miles, hoc est ad longè mo-
lestiores; & propterea qui
cōstans fuit in equuleo per ali-
quod

quod tempus, non habet in posterum maiorem facilitatem ex habitu ad perseverandum, quoniam perseverantia est molestior, quam præterita perperessio. Hæc autem est ratio cur in naturâ integrâ nulla fuisset necessitas moralis committendi aliquod peccatum: quia scilicet cū pars inferior esset omninò subordinata superiori, nullam molestiam, aut defatigationem illa obseruantia præceptorum attulisset.

¶ 116 Tertia datur necessitas moralis, quæ vocari potest *necessitas diminuta*; & consistit in summâ probabilitate. Ideò necesse est explicare, quid sit *probabile*. Et quidem ab Aristotele definitur probabile *id, quod plerumque contingit*, sed hæc proprie-

prie-

prietas ipsius *probabilis* habet aliquam radicem superiorem. Hoc est, vt *probabile* sit id, ad quod potētia libera eius determinatiua est magis inclinata, quàm ad oppositum. Ex hac enim maiori inclinatione prouenit necessitas, vel physica, vel moralis, vt id plerumque contingat. Si enim id plerumque contingeret fortuitò, non daret sufficiens fundamentum in actu primo prudentis prædictionis.

¶ 17 Hæc necessitas vel physica, vel moralis, vt plerumque contingat id, quod dicimus *probabile*, demonstratur. Censere-
tur enim miraculum si longo tempore in aliquà ciuitate iu-
uēnes, senes, & cœteræ hominū classes operarentur plerumque
con-

contrà id, ad quod omnibus pē-
fatis habent maiorem inclina-
tionem. Et ideò regulæ Philo-
sophorum moralium, & Iuris-
prudentium à communiter cō-
tingentibus numquam fallunt,
& quamuis videatur dari alius
fons probabilitatis ortus, non
ex maiori inclinatione poten-
tiæ liberæ, sed ex maioritate
numeri: quoties enim datur ne-
cessitas disiunctiua, vt ponatur
vnum indiuiduum ex aliquà
collectione; & illa collectio ha-
bet duas classes numero inæ-
quales, est moraliter necessariū,
vt plerumque verificetur indi-
uiduum contentum in classe
numerofiore. Quamuis inquam
ità sit; tamen hæc ipsa probabi-
litas oritur ex maiori inclinatio-
ne alicuius potentiæ liberæ ad
ex.

excludendum aliquod certum ex illis, quàm ad illud ponendum. Si enim debet ponere vnum solum ex multis, & circa singula habet inclinationem æqualem; ergò habet maiorem inclinationem ad excludendū A, quàm ad ponendum A, omnes enim aliæ inclinationes disiunctiuae pro alijs coniunguntur ad exclusionem ipsius A.

118 Et quamuis aliqua sint probabilia nobis, quæ habent necessitatem ex parte obiecti, veluti aliquæ veritates æternæ obscuræ; semper tamen ea probabilitas fundatur in aliquà inclinatione potentiæ liberæ, hoc est Dei, qui, cū indiderit nobis hanc persuasionem, quòd hæc apparentia, qualem de illis experimur hic, & nunc, plerumque

con-

coniungatur cum existentia
obiecti, fuit liber in sensu com-
posito cum veritate huius prin-
cipij vniuersalis ad faciendum
hic, & nunc id, quod plerumq.
non contingit, hoc est ad dan-
dam nobis talem apparētiam,
quamuis obiectum sit falsum,
sed fuit magis inclinatus ad op-
positum; quoniam, cum debeat
facere hoc rariùs, quàm opposi-
tum, ità vt ex. g. accideret bis,
& oppositum decies, vtique
habebat in ordine ad hunc ca-
sum duos gradus inclinationis
pro vnà parte, & decem pro al-
tera.

119 Coeterùm semper pro-
babilitas, vt dixi, fundari debet
in aliquà necessitate, quòd ple-
rùmque in similibus casibus po-
tentià libera determinatiua rei

con-

contingentis ponat vnam partem, quàm alteram; aliòquin posset plerumque contingere id, quod est minùs probabile, atque adeò effectus deciperent intellectus quantumuis benè dispositos circa principia vniuersalia naturæ; quod est impossibile.

120 Ratio igitur necessitatis moralis potest esse physica, hoc est naturalis. Videtur enim spectare ad authorem naturæ, ita distribuere cogitationes, vt ex euentibus liberis possint homines habere aliquam probabilitatem de futuro, aut de alijs obiectis obscuris, vt dictum est, Non tamen semper hæc necessitas referri potest in prouidentiam authoris naturæ; nam author naturæ non potest intendere

pec-

peccatum, atque ita non potest
in distributione cogitationum,
curare, vt peccatum aliquandò
verificetur, sed ad summum ex
motiuo non impediendi bo-
num scientiæ, infringi poterit
efficacitas motiuorum, quæ in-
clinarent Deum ad impediend-
um studiosè peccatum. Et ta-
men est moraliter necessarium,
vt homines sine speciali Dei
auxilio identidem peccent. Hęc
ergo necessitas moralis reuo-
canda est tùm ad prædictum,
caput maximæ inclinationis,
vel molestiæ, quæ identidem
hominibus occurrunt, & consti-
tuunt necessitatem moralem
simpliciter; tùm ad quamdam
necessitatem moralem diminu-
tam, quàm supra indicauimus.
quę sita est in illà maiori inclina-
tio.

tio.

tione proueniente ex numero, quam inclinationem habet author naturæ ad eligendam materialiter vnã seriem cogitationum, cum quã committuntur aliquãdo peccata, potiùs, quàm ad eligendam vnã seriem, in quã numquam committantur.

121 Diximus hoc esse genus necessitatis moralis diminutæ est enim talis ea necessitas ex suo genere; vt aliquandò re ipsa sit fallax. Vocatur tamen moralis necessitas; quia cum nostræ mentes sint à naturà determinatæ, vt cõteris paribus credant euenturum aliquod indiuiduum contentum potiùs in collectione numerosiore, quàm in breuiore (quoniam hoc modo sæpius collimant, adeòque
ha-

habent plùs veritatis, quàm fal-
sitatis, hinc est, quòd quando
excessus vnus collectionis su-
prà aliam est maximus; tunc
illa collectio minor habeatur
pro nullà in ordine ad ferendū
iudicium humanum; & ideò
assignatà quàcumque collectio-
ne præcisà, & indiuiduà puncto-
rum in mille iactibus centum-
talorum, illa collectio in ordine
ad spem, & metum humanum
perinde habetur, ac si esset chi-
mæra; quia quod tres tali in tri-
ginta iactibus semper produ-
cant tres vnitates, est vnum in-
diuiduū ex tot indiuiduis pos-
sibilibus, quæ longè excedunt
numerū minutarum arenarū,
quæ à firmamento ad centrum
complerent totum vniuersum:
Dixi hanc esse necessitatē mo-

ralem diminutam, quoniam in aliquo indiuiduo cōtingit eam violari, scilicet in eà indiuiduà collectione, quæ de facto cadit, & quæ habebat hanc eandem moralē impossibilitatem antequam caderet.

122 Et his modis longè meliùs saluantur quæ habemus in scripturà, & concilijs de hac necessitate vagà peccandi, quàm si eam referamus ad scientiam conditionatam liberam, quam habet Deus, dependenter à quâ Deus id euenturum reuelauerit: siquidem hæc scientia cōditionata est in potestate operantis vt sit, vel non sit in Deo; aliòquin non esset libera, qualem ponunt isti authores, sed necessaria: at non est in potestate operantis, vt sint factæ, vel non factæ

factæ istæ reuelationes, & definitiones; operamur enim dependenter à fide illas omnes præsupponente, Ergò obiectum harum reuelationum, ac definitionum non dependet ab obiecto scientiæ liberæ conditionatæ.

123 Colligitur quoque ex dictis non esse in Deo necessitatem moralem simpliciter, quippe qui non experitur difficultatem circa vllum obiectum possibilem vehementiâ voluptatis inclinantis, aut molestiâ retrahentis; Item non subest gubernationi alicuius causæ superioris, à quâ cogitationes accipiat. Datur tamen in illo necessitas moralis diminuta, quam explicauimus, eaque tum antecedens eius libertatem quatenus cum possit creare tantum finita

ta

ta collectiuè ex infinitis disiunctiuè, vtique omnis determinata collectio esset per se improbabilissima, tùm consequens ad aliqua eius decreta, per quæ statuit producere vnum vagè ex aliquà amplissimà collectione. Sed de hac re iterùm latius initio *libri de Incarnatione*.

C A P V T VII.

De distinctione gratiæ sufficientis ab efficaci.

124 **H**anc distinctionem cognouit Aug. nō solūm in naturā integrā, sed etiam in lapsā, idque in ipsis libris contra Pelagium; nam de naturā, & gratiā, cap. 99. ait eò ipsò quòd firmissimè creditur
Deum

Deum iustum, & bonum impos-
sibilia non posse precipere, hic
admonemur, & in facilibus quid
agamus, & indifficilibus quid pe-
tamus. Quod argumentū Au-
gustini deductum ex diuina
Iustitia, & Bonitate irritū planè
esset si dum ex illis infert possi-
bilitatem rerum præceptorum,
id intelligeretur de possibili-
tate tantū cōditionata sub cō-
ditione non existente, hoc est
si haberemus gratiam, quam
tamen dum peccamus nō ha-
bemus, & non de possibilitate
absoluta, quam habeant ho-
mines quibus præcipitur. Idem
constat ex lib. 2. de peccatorū
meritis cap. 3. acutè, inquit, *sibi*
videntur dicere quòd si volumus
nō peccamus, nec præciperet Deus
homini quod esset humane impos-

X

sibi-

sibile voluntati . Sed hoc non vident, quod ad nonnullā superāda, vel quæ malè cupiuntur, vel quæ malè metuuntur, magnis aliquando, & totis viribus opus est voluntatis, quas nos non perfectè in omnibus adhibituos prævidit. Nostra ergò peccata nō in defectum virium sufficientium retulit Augustinus, sed in liberā omissionem applicationis earū virium; & ex præuisione huius omissionis, non ex comprehensione causæ impotentis intulit fundamentum reuelationis.

125 Præter hanc gratiam sufficientem agnouit etiam gratiam efficacem in ordine ad omnes actus bonos eiusque distinctionē à sufficienti putauit certissimam nam *lib. i. de gratiā*

De Diu. Grat. Cap. VII. 483
tia Christi contra Pel. & Celest.
c. 4 7. hæc habet: ista quæstio
ubi de arbitrio Voluntatis, & Dei
gratia disputatur ita est ad dis-
cernendum difficilis, ut quando
defenditur liberum arbitrium, ne-
gari Dei gratia videatur: quando
autem asseritur Dei gratia liberū
arbitrium putetur auferri, &c.
quapropter quantum attinet ad
istam de diuina gratia & adiu-
torio quæstionem tria ista, quæ
apertissimè distinxit, attendite;
idest possibilitatem, voluntatem,
& actionem. Si ergò consenserit
nobis non solum possibilitatem in
homine etiamsi nec velit, nec agat
benè, sed ipsam quoque volunta-
tem, & actionem idest ut benè
velimus, & benè agamus, quæ nō
sunt in homine, nisi quando benè
vult, & benè agit, &c. diuinitus

X

2

adiu-

484. *Liber Secundus.*

adiuuari, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus; eaque esse gratiam Dei per Christum dominum nostrum, in qua nos sua non nostra iustitia iustos facit, ut ea sit vera nostra iustitia, quae nobis ab illo est nihil de adiutorio gratiae Dei quantum arbitror controversiae inter nos relinquatur.

126 Ex quo loco infertur primo gratiam sufficientem, quam habent etiam illi, qui nec bene volunt nec agunt per Augustinum distinguere ab efficaci; Alioquin non distingueret gratiam possibilitatis à gratia voluntatis, & actionis, quam secundam ait esse tantum in iis, qui re ipsa bene volunt, & agunt. Colligitur secundum Augustinum non putasse, omne voluntarium esse liberum ut quidam illi affingunt.

gunt. Alioquin nō diceret hāc quæstionem esse adeò difficilem vt quoties asseritur gratia, videatur negari liberum arbitriū, & vice versa : Gratia enim ne apparenter quidem repugnantiam habet cum voluntario vtcumque. Tertiò colligitur, August. requisuisse gratiā efficacem non pro aliquibus tantum actibus bonis, hoc est pro prima conuersione ad fidē, vel ad gratiam vt aliqui putarunt, sed pro singulis actibus bonis. Quartò colligitur, August. non negasse dari liberum arbitrium post peccatum, vt Hæretici contendunt.

127 Quantum ergò ad primum quando August. negat potentiam abstinendi à malo in Pharaone, vel in alijs, intelli-

git modò de potentia morali,
modò de potentia consequenti.
Impotentiam moralem expli-
cat lib. 2. contra fortunatum.
Potest inquit, unusquisque no-
strum mediocri consideratione in-
telligere verũ esse quod dico. Ho-
dienamque in nostris actionibus,
antèquam consuetudine aliqua
implicemur, liberum habemus ar-
bitrium faciendi aliquid, vel non
faciendi. Cum autem ista liber-
tate fecerimus aliquid, & facti
ipsius tenuerit animam pernicio-
sa consuetudo, & voluptas, eadẽ
ipsa consuetudine sic implicatur,
ut postea vincere non possit, quod
sibi ipsa peccando fabricata est.
Impotentiam verò consequen-
tem explicat tract. 53. in Ioan-
nem exponens illud Ioannis 12
Propterea non poterant credere.

vbi

vbi ait *Ideò non poterant, quia hoc Propheta prædixerat: ideò autem peadixit, quia Deus hoc futurum esse præsciuit. Quare autem non poterant, si à me queratur, citò respondeò, quia nolent: malam quippè eorum voluntatem præuidit Deus, & per Prophetam pronunciauit ille, cui futura abscondi non possunt.*

128 Nemini ergo negat August. potentiam physicam ad non peccandum, & licèt *de corrupt.* & *gr. cap. 11.* videatur asserere gratiam sufficientem aliquibus deesse in pænam peccati, loquitur de illà gratia, per quam habemus potētiam proximam ad iustificationem, hoc est per quā proximè possumus esse iusti. Hanc enim gratiam habuit Adamus, dum potuit

X 4 per-

perseuerare in iustitia semel accepta, & hanc nisi habuisset non sua culpa cecidisset. vt ibi ait August. adeoque loquitur de potentia physica, non de morali. Cuius nimirum carentia nō excusat à culpa vt supra asseruimus, nunc autē & gratia proximè sufficiens physicè non datur omnibus, idque in pænā peccati originalis propter quod priuamur donis gratuitis. Hinc etiam est vorū esse quod addit: *nunc per peccatum perdito bono meritò in his qui liberātur factū est donū gratiæ, quæ merces meriti futura erat.* Nam si Adā perseuerasset in bono, fuisset merces meriti humani. Nos reddēs gratia iustos, quæ nūc est donum Christi quare ex prædicto loco Augustini nihil habetur

con-

contrarium ijs, quæ alibi docet
tùm de distinctione gratiæ suf-
ficientis ab efficaci; tum de in-
differentia physica arbitrij ad
non peccandum, tum de meri-
tis bonorum operum, quæ fiunt
ab homine iusto. Etiam in na-
tura lapsa.

129 Item quantum spectat
ad liberum arbitrium, quoties
August. ait illud in natura lap-
sa fuisse deperditum, intelligit
manifestè de amissione illius li-
bertatis, per quam arbitrium
nō inclinaretur ad malum, sed
posset moraliter, & facilè ma-
nere in bono sine gratia supe-
rante conditionem illius status.
Item quandò ait non esse no-
strum benè operari, quia non
est currentis & volentis, sed Dei
miscrentis, loquitur apertè nō

de operatione præfenti, fed futura, eft enim nūc in poteftate Dei miferentis vt ego in pofterum benè operer, & confequar brauium; quia Deus nunc eft Dominus meæ libertatis futuræ: At non eft volentis, & currentis, quia ego quantumuis velim, & curram nunc, non fum dominus, vt benè operer cras & vſque ad finem ſtadij.

130 Et hæc ratio eft cur petamus à Deo bonam operationē, cum tamen vera fit doctrina. Auguſt. quod nemo petit ab alio, id quod eft in eius poteftate. Vel enim petimus bonā operationem futuram, quæ nō eft in poteftate noſtra nūc, vel petimus facilitatem præfentem quæ pariter nunc non eft in noſtra poteftate. Cæterum bonam

De Diu. Grat. Cap. VII. 49 ¶
nam operationem præsentem
utcumque non petimus, quia
in sensu composito cum peti-
tione, hoc est cum desiderio
efficaci illam habēdi repugnat
physicè volitio opposita in no-
bis; adeòque non esset li-
berum Dei beneficium
exaudire hanc peti-
tionem; implica-
ret enim ut in
sensu compo-
sito cum
illa vellemus eli-
cere actum il-
li opposi-
tum.

CAPVT VIII.

*De Gratia Habituali. An possit
conuenire naturaliter ulli
creatura: An sit intrin-
seca, & cur. An pos-
sit iungi cum
peccato.*

131 **P**Ræter gratiam quæ
nos adiuuat ad be-
nè operandū, & vocatur *actua-
lis*; datur quædam gratia, quæ
nos formaliter Deo gratos red-
dit, & vocatur *habitualis*. Est
enim quidam Habitus incli-
nans animam ad operationes
supernaturales tam intellectus,
quam voluntatis. Hæc gratia
dicitur *filiatio Dei adoptiua*, per
quam *filij Dei nominamur* &
sumus

sumus. & facit nos diuinæ con-
sortes naturæ. Est enim princi-
pium quarūdam operationū,
quæ secundum genus suum nō
conueniūt naturaliter nisi Deo.
ac proinde sicut in humanis fi-
lius adoptiuus habet per gra-
tiam honores, & hæreditatem
Patris; ita per istam gratiam
creatura participat honores, &
diuitias soli Deo naturaliter
proprias.

132 Hinc est, eiusmodi gra-
tiam & operationes ad illam
cōsequentes nō posse vlli crea-
turæ naturaliter deberi: Alio-
quin per eam non efficeremur
consortes diuinæ naturæ, nec
filiij Dei adoptiui, sed tantum
participaremus illum gradum
communem Deo, & illi crea-
turæ possibili, cui creaturæ talis
per-

per-

perfectio naturaliter conueniret: sicuti contingeret si alicui homini communicaretur aliqua perfectio naturaliter communis soli Deo, & Angelo.

133 Ratione huius gratiæ dictum est prima ad Cor. 3. *Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis.* Ex quo constat hanc gratiam esse aliquid intrinsecum: quod confirmatur tum ex definitione Tridentini, tum ex ratione D. Thomæ 1. 2. q. 110. ar. 1. quia scilicet amor fertur in obiectum vt bonum, ergo ad hoc vt Deus amet amore amicitiae creaturam, debet videre in illa bonum aliquod, ratione cuius reddatur prudenter amabilis. Quæ ratio supponit id quod alibi explicat
idem

idem S. Doctor, alium esse amorem amicitiae, alium solius benevolentiae. Secundus incipit in Deo erga nos ante omne nostrum bonum, quippe qui efficit omne nostrum bonum. Primus supponit perfectionem in obiecto placentem amatori. Deus ergo in eo priori, in quo decernit homini gratiam, amat eum per benevolentiam. In posteriori vero signo videns in homine illud bonum quod posuit in eo per amorem benevolentiae, amat illum amore amicitiae, dum habet complacentiam in illo bono.

134 Non solum de facto, sed etiam de possibili negamus adoptionem Dei, & iustificationem haberi per aliquid extrinsecum: tum quia amicitia
agen-

agentis prudentissimi, cuiusmodi est Deus, non potest moveri, nisi à veris perfectionibus, quæ sunt intrinsecæ: tum quia eatenus adoptio humana potest fieri per fauorem extrinsecum, quatenus homo optat aliquem esse sibi filium, & non potest imprimere illi veram cognationem secum; ideò lex fingit esse filium, qui verè non est filius, hoc est decernit illi effectus filiationis in ordine ad bona exteriora, quæ sunt in potestate legislatoris. At si Pater posset dare illi veram cognationem filialem intrinsecã, ratione cuius ille haberet ius naturale ad talia bona, & eam non daret, non diceretur is adoptari in filium, sed tantum in heredem extraneum. At Deus
potest

potest dare aliquam qualita-
tem, ratione cuius creatura
habeat specialem similitudi-
nem cum ipso Deo, & ius ad
diuitias diuini patrimonij: er-
gò quoties adoptat in filium,
necesse est vt tribuat eiusmodi
qualitatem. Agens enim om-
nipotens, & sapientissimum
non *adoptat* hoc est non *optat*
nisi id quod facit.

135 Ex his etiam colligitur
non posse amari à Deo aliquē
vt amicum, vel vt filium, ex
solo motiuo bonæ operationis
præteritæ. Hæc enim per se
formaliter tribuit quidem fun-
damentum remunerationis, &
beneuolentiæ, non autem ami-
citæ. Siquidem amamus vt
amicum illum, qui est bonus,
non qui fuit bonus. In tantum
vero

verò mouemur ex operationi-
bus præteritis ad amandum
quempiam amore amicitiae, in
quantum illæ sunt nobis ar-
gumentum, quòd ipse sit bo-
nus. Coeterum si sciremus op-
positum, præoptarem in
amicum Petrum qui operatus
est malè, & nunc est bonus,
quàm Paulum, qui operatus
est benè, & nunc est malus.
Deus verò, qui non credit ali-
quid per præsumptiones, sed
intuetur immediatè omnes ve-
ritates, plus semper amat
per amicitiam, eum quem vi-
det nunc esse meliorem, nihil
attendendo ad reliqua. At bo-
nitas, & malitia nihil aliud
sunt, quam inclinationes per-
manentes intrinsecæ ad benè,
vel malè operandum in ordine
ad

ad vltimum finem : & tales inclinationes sunt , supposita elevatione naturæ , vel gratia , vel peccatum habituale ; quarum prima petit à Deo adiutoria opportuna . secundum verò meretur diuinam desertionē ; Ergo Deus non amat , vel odit per amicitiam , vel inimicitiam nisi ex motiuo præsentis gratiæ , aut peccati habitualis .

136 Hæc gratia est essentialiter impossibilis cum peccato tam actuali , quam habituali . Alioquin non esset integra pulchritudo , & perfectio animæ . Quoniam in sensu cōposito cum illa posset anima esse deformis ; adeoque iustus , & bonus ab iniusto , & malo possent differre per aliud quam per gratiam . Et quidem si dicamus

camus hoc pendere à mero arbitrio extrinsecò Dei, sequitur iustum ab iniusto, & bonum à malo posse differre per aliquid merè extrinsecum. Si autem dicas iustitiam, & bonitatem importare vltra gratiam etiam aliquam negationē intrinsecā peccati, sequitur primò contra Tridentinum gratiam non esse vnicam causam formalem nostrę iustificationis: sequitur præterea hanc qualitatem esse & non esse formalem participationem diuinæ naturæ. Effet quia in sensu composito redderet hominem naturaliter impeccabilem & habentem ius ad felicitatem diuinam. Non esset quia posset recipi in impio & inimico Dei.